

Monitor regioproject 'SKIP'

“
TRIPPEN
OF
SKIPPEN?
”

Boukje Dijkstra
Mieke van Duijnhoven
Linda van Tilburg
Gemma Smulders
Daniëlle Ketelaars

TRIPPEN OF SKIPPEN?

Projectgegevens

Opdrachtgever

Lieke Vogels en Danielle van Pareren, projectleiders van het regioproject drugs 'SKIP'.

Projectgroep

Boukje Dijkstra, Novadic-Kentron verslavingszorg, voorzitter/coördinator
Mieke van Duijnhoven, GGD Brabant-Zuidoost, projectlid
Linda van Tilburg, GGD Hart voor Brabant, projectlid
Gemma Smulders, GGD Hart voor Brabant, projectlid
Daniëlle Ketelaars, Novadic-Kentron verslavingszorg, projectlid

Financiering

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Uitvoering

GGD Brabant-Zuidoost
GGD Hart voor Brabant
Novadic-Kentron
32 gemeenten in Oost-Brabant

Duur van de monitor

Start: januari 2021 - maart 2024
Dataverzameling: oktober 2021 - december 2021
Dataverwerking en rapportage: januari 2022 - juni 2022

Klankbordgroep

Jacqueline Vink (RU)
Martha de Jonge (Trimbos-instituut)
Karin Monshouwer (Trimbos-instituut)
Hans Dupont (Mondriaan)

Inhoud

Inhoud	3	5. Normalisering	25
1. Inleiding	4	5.1 Vijf dimensies van normalisering	25
1.1 Achtergrond	4	5.1.1 Recent en regelmatig gebruik	25
1.2 Regioproject 'SKIP'	6	5.1.2 Toegang en beschikbaarheid	26
1.3 Leeswijzer	6	5.1.3 Uitproberen / experimenteren	27
2. Methode	7	5.1.4 Sociale accommodatie van drugsgebruik	28
2.1 Doelgroep	7	5.1.5 Culturele accommodatie van drugsgebruik	29
2.2 Monitor	7	5.2 Hoe normaal vinden jongvolwassenen het gebruik van drugs?	30
2.3 Procedure werving	7	5.2.1 Hoe normaal wordt drugsgebruik gevonden: uitgesplitst naar middel	30
2.4 Verwerking vragenlijst	8	5.2.2 Hoe normaal wordt drugsgebruik gevonden: uitgesplitst naar setting	32
2.5 Gebruikte indelingen in dit rapport	8	5.2.3 Hoe normaal wordt drugsgebruik gevonden: uitgesplitst naar subgroepen	32
2.6 Analyses	8	5.3 Samenvatting	35
2.7 Interpretatie van de resultaten	8	5.3.1 Vijf dimensies	35
3. Respondenten	9	5.3.2 Hoe normaal vinden jongvolwassenen drugsgebruik?	35
3.1 Respons	9	6. Discussie en conclusies	37
3.2 Leeftijd en geslacht	9	6.1 Beschrijving doelgroep in relatie tot drugsgebruik	37
3.3 Woonsituatie	9	6.2 Is het gebruik van drugs genormaliseerd?	38
3.4 Opleiding en werk	9	6.3 Aanbevelingen voor preventie	38
3.5 Subjectieve etniciteit	10	7. Bronnen	40
3.6 Vrijtijdsbesteding	10	Bijlage 1 - Toelichting representativiteit respondenten Trippen of Skippen	41
3.7 Werving	10	Bijlage 2 - Tabellen drugsgebruik	43
3.8 Gebruik	12		
4. Determinanten van drugsgebruik	14		
4.1 Attitude	14		
4.1.1 Attitude ten aanzien van drugsgebruik	14		
4.1.2 Uitkomstverwachtingen	15		
4.1.3 Redenen om geen drugs te gebruiken	18		
4.2 Sociale invloed	19		
4.2.1 Ouders	19		
4.2.2 Vrienden	20		
4.2.3 Leeftijdsgenoten	22		
4.3 Eigen effectiviteit	22		
4.4 Intentie om drugs te gebruiken	22		
4.5 Samenvatting	24		

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

Drugsgebruik

Drugsgebruik gaat gepaard met risico's, zoals de kans op gezondheidsklachten op korte en lange termijn en verslaving (Van Laar, et al., 2021). Naast de invloed op het individu heeft drugsgebruik ook veel maatschappelijke gevolgen. Denk bijvoorbeeld aan (huiselijk) geweld, overlast, verkeersongevallen (Van Laar, et al., 2021, Goossens, 2012) en het dumpen van drugsafval (Van Laar, et al., 2021). Uit recent literatuuronderzoek (Dijkstra, et al., 2021) uitgevoerd in het kader van het regioproject 'SKIP' in Oost-Brabant blijkt dat het drugsgebruik vooral hoog is onder jongvolwassenen en dan met name onder jongvolwassenen die uitgaan. Het drugsgebruik neemt in de tienerjaren toe met de leeftijd. Jongvolwassenen gebruiken voornamelijk cannabis, lachgas en xtc. De prevalentie xtc-gebruikers, cocaïne- en amfetamine-gebruikers ligt in Nederland ruim boven het Europees gemiddelde (Van Laar, et al., 2020). De coronacrisis heeft een uitwerking op het drugsgebruik die zich op verschillende manieren manifesteert. Het wegvallen van het uitgaansleven is in sommige

gevallen een reden om vaker drugs te gebruiken en/of te experimenteren met nieuwe of andere drugs door verveling of als uitlaatklep. In andere gevallen is het een reden om het gebruik te verminderen. Over het algemeen is er een verschuiving te zien in gebruik naar andere locaties en in gebruik van andere drugs, al is hiervan niet helemaal te herleiden of dit daadwerkelijk door de coronacrisis komt of door andere redenen (Bilderbeek & Spronk, 2021).

Monitoren van drugsgebruik

Bij het monitoren van drugsgebruik valt op dat vaak gekozen wordt om een selecte groep te monitoren, bijvoorbeeld in een bepaalde setting of leeftijdsgroep. Zo zijn gegevens over drugsgebruik in Oost-Brabant alleen beschikbaar voor 12- tot en met 18-jarigen. Deze keuze hangt mede samen met de vraag die een monitor beoogt te beantwoorden, maar ook met uitvoerbaarheid. Er komt veel kijken bij het uitvoeren van een monitor en keuzes

dienen te worden gemaakt over wat er uitgevraagd kan worden. Als gevolg hiervan is het monitoren van determinanten ten aanzien van middelengebruik in Nederland beperkt. Uit de literatuur kan geconcludeerd worden dat het zinvol is om psychosociale aspecten in relatie tot middelengebruik in kaart te brengen. De belangrijkste gedragsdeterminanten die middelengebruik verklaren zijn intentie, attitude, sociale invloed, eigen effectiviteit, vaardigheden (zoals zelfregulatie) en persoonlijkheidskenmerken. Er zijn veel verschillende modellen die gedrag verklaren, maar doordat studies zich vaak richten op een beperkt aantal determinanten is niet vast te stellen welke determinant(en) de sterkste voorspellers zijn. Ook kunnen er culturele en regionale verschillen zijn.

Normalisatie

De beleving van de bevolking en professionals in Oost-Brabant is dat drugsgebruik normaler wordt gevonden dan vroeger. De aanname is dat door deze normalisering van drugs het gebruik toeneemt, net als de problematiek

die hiermee samenhangt, zoals criminaliteit, veiligheid, ondermijning en een toenemende zorgvraag. Het begrip normalisering is echter een breed begrip en valt niet eenduidig te definiëren. Er zijn verschillende opvattingen over de betekenis en definitie van normalisering. Oorspronkelijk werd het als wenselijke situatie geschetst om stigma te voorkomen en de toegang tot preventie eenvoudiger te maken. Tegenwoordig krijgt het begrip een meer negatieve lading als verklaring voor mogelijk toegenomen gebruik en maatschappelijke problemen rondom drugsgebruik, terwijl normalisering ook een gevolg kan zijn van toenemend drugsgebruik. Ook zijn de meningen verdeeld over het al dan niet plaatsvinden van normalisering van drugsgebruik. Puur op basis van het feitelijke gebruik lijkt in elk geval geen conclusie te kunnen worden getrokken. Door Parker e.a. (2002) zijn criteria geformuleerd (zie kader 1) om de mate van normalisering te meten: toegang en beschikbaarheid, uitproberen en experimenteren, recent en regelmatig middelengebruik, sociale accommodatie van middelen-gebruik en culturele accommodatie van middelengebruik.

Vijf dimensies normalisering (parker, williams, & aldridge, 2002)

1. Toegang en beschikbaarheid

De beschikbaarheid van drugs vormt een voorwaarde voor het kunnen ontstaan van normalisering van drugsgebruik. Ook de prijzen van verschillende drugssoorten spelen een rol; de toegang tot goedkopere middelen is gemakkelijker, waardoor deze eerder zullen normaliseren dan de duurdere middelen.

2. Uitproberen/experimenteren

Hoe gebruikelijk is het om verschillende drugssoorten uit te proberen? De 'ooit-prevalentie' is indicatief voor de mate van uitproberen van bepaalde middelen.

3. Recent en regelmatig middelengebruik

In welke mate wordt er door gebruikers op regelmatige basis drugs gebruikt en in hoeverre is dit veranderd in de loop der tijd? Recent en regelmatig drugsgebruik kan bijvoorbeeld worden gemeten door middel van de 'laatste-maandprevalentie'.

4. Sociale accommodatie van middelengebruik

Hierbij gaat het om de attitude van met name niet-gebruikers ten aanzien van recreatief drugsgebruik. In welke mate denken zij bijvoorbeeld dat drugsgebruik voorkomt en in hoeverre wordt het geaccepteerd door hun omgeving? Onderzoek wijst uit dat jongeren de prevalentiecijfers rondom drugsgebruik vaak sterk overschatten. Bovendien geldt er een samenhang tussen de 'sociale norm' die men hanteert en het eigen gebruik (Lombaert, 2010).

5. Culturele accommodatie van middelengebruik

Normen worden mede bepaald door de frequentie en wijze waarop middelengebruik wordt neergezet in de reguliere media. Vaak wordt in bijvoorbeeld films en muziek openlijk en niet afwijzend gesproken over het gebruik van drugs, wat kan bijdragen aan het ontstaan van een norm waarin drugsgebruik normaal wordt gevonden. Volgens Taylor (2000) is het zelfs deze culturele representatie van drugsgebruik die ten grondslag ligt aan de normalisering ervan.

Tegenwoordig wordt ook wel gesproken van ‘gedifferentieerde normalisering’. Het lijkt bijvoorbeeld aannemelijk dat bij bepaalde subgroepen jongeren, typen drugs, reden van gebruik, en settings waarin drugs worden gebruikt, normalisering meer plaatsvindt dan gemiddeld en dat het begrip niet te generaliseren is naar de algemene populatie jongeren.

Verschillende factoren die relevant zijn voor het ‘vaststellen’ van normalisering overlappen met de determinanten van middelengebruik. Met name attitudes ten aanzien van drugsgebruik en de perceptie van normen komen zowel bij de determinanten als bij de normaliseringsvraag naar voren. Opgemerkt dient te worden dat de genoemde criteria door Parker e.a. enerzijds kunnen bijdragen aan het ontstaan van normalisering, maar anderzijds ook een indicatie zijn voor het plaatsvinden van normalisering. Op basis van de bestaande literatuur is er geen oorzakelijke relatie vast te stellen. Het is waarschijnlijk dat het een circulair proces is waarbij wederzijdse beïnvloeding plaatsvindt.

1.2 Regioproject ‘SKIP’

Op 1 september 2020 is het regioproject ‘SKIP’ in uitvoering gegaan. In dit project werken 32 gemeenten in de regio Oost-Brabant, GGD Hart voor Brabant, GGD Brabant-Zuidoost en Novadic-Kentron samen om de (veronderstelde) normalisering van drugsgebruik in de regio tegen te gaan. Het project heeft op korte termijn de doelstelling om met elkaar in gesprek te gaan over denormalisering van drugs. De doelstelling op lange termijn is het tegengaan van de gevolgen van de veronderstelde normalisering van drugsgebruik (‘use reduction’) onder inwoners in de gehele regio Oost-Brabant, door het stellen en versterken van de norm dat het gebruik van drugs niet normaal is (denormalisering). De doelgroep van het project zijn jongeren en jongvolwassenen tussen 16 en 27 jaar. Om drugsgebruik te verminderen is het van belang om meer zicht te krijgen op de factoren die het huidige drugsgebruik beïnvloeden. Op dit moment is de monitoring van determinanten van middelengebruik in Nederland nog niet optimaal. Peters (2019) adviseert daarom onder de algemene bevolking terugkerend onderzoek te doen waarbij een aantal psychologische aspecten in relatie tot middelengebruik in kaart worden gebracht. Als onderdeel van het project heeft de stuurgroep daarom besloten om periodiek een monitor uit te voeren. De monitor wordt gefinancierd door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en heeft als doel input te leveren voor de ontwikkeling van interventies om drugsgebruik te verminderen, het efficiënter inzetten van bestaande

interventies, en om het verloop van (de-)normalisatie op lange termijn te kunnen volgen. De monitor richt zich op de relatie van drugsgebruik en determinanten en brengt in kaart hoe het staat met de huidige normalisatie van drugs. Als voorbereiding op de monitor is een inventarisatie van literatuur en overige bronnen, zoals voorgaande monitors, uitgevoerd (Dijkstra e.a., 2021).

1.3 Leeswijzer

Dit verslag beschrijft de opzet (hoofdstuk 2) en de resultaten van de monitor. De resultaten zijn verdeeld over een beschrijving van de ondervraagde jongvolwassenen (hoofdstuk 3), een overzicht van de onderzochte determinanten van drugsgebruik (hoofdstuk 4) en hoe de jongvolwassenen denken over drugsgebruik (hoofdstuk 5). Voor de leesbaarheid gebruiken we de term ‘jongvolwassenen’. Hiermee verwijzen we naar de 16- tot en met 27-jarigen in Oost-Brabant die hebben deelgenomen aan het onderzoek. Voor de leesbaarheid wordt ook de afkortende term ‘gebruiker’ gebruikt. Het is niet bedoeld om iemand die (ooit) drugs gebruikt heeft hiermee te stigmatiseren.

Als er in de beschrijving de term ‘verschil’ wordt gebruikt, dan betekent dit dat er sprake is van een statistisch significant verschil tussen de beschreven groepen.

2. Methode

De ontwikkeling van de monitor is gestart met een inventarisatie van bestaande monitors, vragenlijsten, beschikbare resultaten en kennis ten aanzien van de doelgroep, het (problematisch) drugsgebruik, determinanten van drugsgebruik, normen ten aanzien van drugsgebruik, gevolgen van drugsgebruik, en methodieken. Hiervoor zijn bestaande documenten en literatuur geraadpleegd. Al deze informatie is gebundeld in een literatuuronderzoek en vervolgens voorgelegd aan verschillende vertegenwoordigers van de stuurgroep van het project, de GGD, Novadic-Kentron, Trimbos Instituut, de Radboud Universiteit en het 'euPrevent Social Norms Approach'-project. Dit heeft geleid tot een breed gedragen monitor.

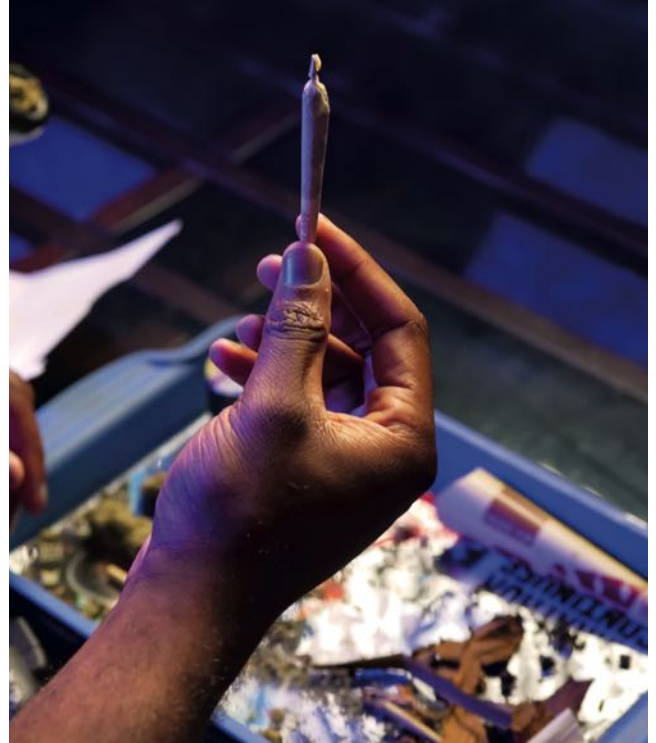
Op 1 september is de monitor officieel gelanceerd. Vanaf 1 oktober is de dataverzameling gestart door middel van het uitzetten van een digitale vragenlijst. De periode van dataverzameling is verlengd van 30 november naar 31 december 2021 om de respons op gemeentelijk niveau te verhogen.

2.1 Doelgroep

De monitor richt zich op alle 16- t/m 27-jarige inwoners in Oost-Brabant. Door een samenvoeging per 1 januari 2022 van 5 gemeenten tot de gemeente Land van Cuijk en van 2 gemeenten tot de gemeente Maashorst is het aantal gemeenten gedaald van 37 naar 32.

2.2 Monitor

Met de monitor is informatie opgevraagd die betrekking heeft op drugsgebruik, determinanten voor drugsgebruik en normalisatie van drugsgebruik. Deze zijn onderverdeeld in elf thema's: algemeen, vrije tijd, attitude, injunctieve norm, descriptieve norm, gebruik, motieven, eigen effectiviteit, toegang en beschikbaarheid, corona, en culturele accommodatie. De monitor bestaat uit 76 vragen, waarbij de jongvolwassene pas naar het volgende item kan als het voorgaande item is ingevuld. Niet alle jongvolwassenen vullen alle 76 items in: wanneer ingevuld wordt dat een bepaalde drug niet gebruikt wordt, vervallen verdere vragen over het gebruik van deze drug. De antwoordmogelijkheden verschillen, van meerkeuzevragen met één antwoordmogelijkheid (bijvoorbeeld bij

de frequentie van drugsgebruik: 'één keer' tot '(bijna) 'dagelijks') tot vragen waarbij meerdere antwoordmogelijkheden kunnen worden geselecteerd (bijvoorbeeld bij de mening over drugsgebruik, waarbij de jongvolwassene de drugssoorten selecteert die hij/zij normaal vindt).

2.3 Procedure werving

De werving van jongvolwassenen is uitgezet op drie hoofdlijnen: werving door de gemeenten met behulp van het lokale netwerk, werving met de campagnebus door preventiewerkers van Novadic-Kentron, en een campagne via social media. Jongvolwassenen die deelnamen aan het onderzoek maakten kans op een 'trip naar keuze'. Deze prijzen zijn na afloop van de wervingsperiode verloot onder de deelnemers.

Deelnemende gemeenten ontvingen aan het begin van de wervingsperiode een mail met informatie over de monitor en een toolkit. De toolkit voor gemeenten bestond uit: flyers, posters, berichten voor social media en video-materiaal. Aanvullend zijn kant en klare berichten ter beschikking gesteld die de gemeente kon doorsturen naar relevante netwerkpartners. Ook werden gemeenten elke 2 weken op de hoogte gehouden door middel van een nieuwsbrief. De vragenlijst is vervolgens op verschillende manieren uitgezet bij de doelgroep. Jongeren zijn gevraagd de vragenlijst in te vullen via het jongerenwerk, scholen, verenigingen en andere organisaties. Er zijn berichten verspreid via WhatsApp en social media en is er op lokaal niveau aandacht geweest vanuit de reguliere media. Daarnaast zijn er gemeenten die de uitnodiging per post verstuurd hebben naar het huisadres.

In aanvulling op de werving door gemeenten zijn er op regionaal niveau wervingsactiviteiten uitgezet. Vanuit het project is een campagnebus beschikbaar gesteld met zitzakken, banners, truien, en gadgets om uit te delen.

Preventiewerkers van Novadic-Kentron hebben met de bus op meerdere locaties in Oost-Brabant gestaan om jongeren aan te spreken en enthousiast te maken voor het invullen van de vragenlijst.

Boven op deze activiteiten is er door een extern communicatiebureau een social mediacampagne uitgevoerd. De doelgroep is door middel van betaalde advertenties benaderd op Facebook, Instagram en Snapchat.

Na de werving van de jongvolwassenen zijn alle gemeenten benaderd met een korte vragenlijst over het verloop van de werving en de gebruikte strategieën. Met deze informatie wordt het proces geëvalueerd en gebruikt om de werving voor de volgende monitor verder te optimaliseren.

2.4 Verwerking vragenlijst

Nadat alle informatie was verzameld, werd de vragenlijst geanalyseerd met het statistisch computerprogramma Statistical Package for the Social Sciences (SPSS). Met behulp van syntaxen werd de datafile ‘opgeschoond’ door de verkregen informatie te labelen, te coderen, vragen te spiegelen die andersom werden gesteld, en nieuwe (samengestelde) variabelen te maken. Vragenlijsten van jongvolwassenen die niet tot de inclusiecriteria behoorden of die meer dan tweederde van de data misten, werden verwijderd uit het databestand. De geïncludeerde jongvolwassenen hebben daarmee alle vragen over normalisering en de eerste vraag over middelengebruik beantwoord.

2.5 Gebruikte indelingen in dit rapport

In het rapport gebruiken we de volgende termen:

- *Drugs en middelen*

Onder drugs worden de volgende middelen verstaan: cannabis, xtc, tripmiddelen (lsd, paddo's, 2C-B, ketamine), lachgas, cocaïne, amfetamine, GHB/GBL, nieuwe psychoactieve stoffen (NPS), niet-medisch gebruik van geneesmiddelen en heroïne of andere opiaten. Onder middelen worden alle bovengenoemde drugs verstaan, aangevuld met roken en alcohol.

- *Nooit-gebruikers, niet-gebruikers en gebruikers*

Onder nooit-gebruikers verstaan we jongvolwassenen die nooit drugs gebruikt hebben. Niet-gebruikers hebben het laatste jaar geen drugs gebruikt. Bij gebruikers maken we onderscheid tussen ‘ooit’ gebruik, ‘laatste jaar’ gebruik, en ‘laatste maand’ gebruik. Deze laatste groep kan ook worden aangeduid als recent gebruikers.

- *Frequentie laatste jaar gebruik*

Bij frequentie gebruik maken we onderscheid in dagelijks gebruik, wekelijks gebruik, maandelijks gebruik, paar keer per jaar of één keer per jaar. Regelmatig gebruik wordt gedefinieerd als ‘ten minste maandelijks gebruik’.

2.6 Analyses

Alle vragen zijn geanalyseerd met behulp van beschrijvende statistiek (gemiddelden, percentages) en onderverdeeld in een beschrijving respondenten (respons, beschrijving sociodemografische gegevens, drugsgebruik), determinanten van drugsgebruik en normalisering. Alle verschillen zijn getoetst op significantie.

Om te kijken welke achtergrondkenmerken samenhangen met het gebruik van middelen, is een logistische regressieanalyse uitgevoerd met de volgende kenmerken: geslacht, leeftijd, woonsituatie, (subjectieve) etniciteit, werksituatie en opleiding. Aanvullend is een logistische regressieanalyse uitgevoerd op manier van werven.

Om te bepalen welke determinanten het sterkst samenhangen met niet-gebruik en met intentie tot gebruik, zijn regressieanalyses uitgevoerd met de beschreven determinanten uit hoofdstuk 5. Eenzelfde analyse is uitgevoerd op het al dan niet normaal vinden van drugsgebruik (hoofdstuk 6).

2.7 Interpretatie van de resultaten

Omdat de enquête door een deel van de 16- t/m 27-jarigen is ingevuld, zijn de percentages en aantallen een schatting van de totale doelgroep in Oost-Brabant. Rondom de gepresenteerde percentages en aantallen zit daarom altijd een marge. De gepresenteerde cijfers zijn met behulp van zogenaamde weegfactoren gecorrigeerd voor de verdeling naar leeftijd en geslacht binnen een gemeente. Bevolkingsgroepen met minder jongvolwassenen worden met deze weegfactoren ‘zwaarder’ meegeteld in het totaalresultaat. De resultaten geven hierdoor een beter beeld van de werkelijke situatie in de deelnemende gemeenten in Oost-Brabant. Zie voor een uitgebreidere toelichting bijlage 1.

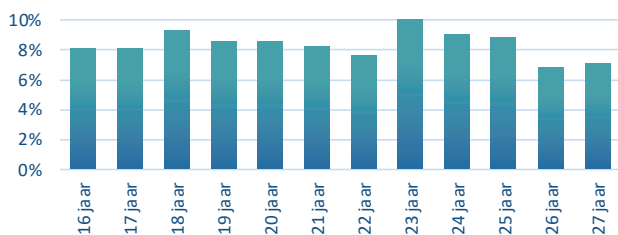
3. Respondenten

3.1 Respons

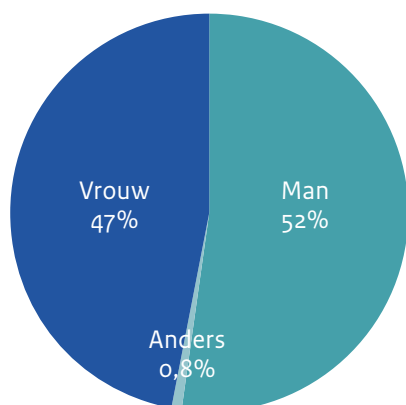
In totaal vulden 11.067 jongvolwassenen uit Oost-Brabant de vragenlijst in, waarvan iets meer vrouwen (n=6.496) dan mannen (n=4.409) en 81 personen die 'anders' aangaven bij de vraag naar het geslacht. Dit is 5% van alle jongvolwassenen in de leeftijd tussen 16 en 27 jaar in Oost-Brabant. De grootste groep jongvolwassenen is tussen 18 en 22 jaar oud. In dit hoofdstuk staan de belangrijkste sociaal-demografische- en achtergrondkenmerken van de onderzoekspopulatie beschreven. Zoals eerder aangegeven is door middel van een weging gecorrigeerd voor leeftijd en geslacht, zodat de verdeling naar leeftijd en geslacht gelijk is aan de verdeling in Oost-Brabant. De hierna genoemde percentages zijn altijd gewogen, tenzij anders aangegeven.

3.2 Leeftijd en geslacht

Na weging is de gemiddelde leeftijd van de jongvolwassenen 20,6 jaar. Figuur 3.1 laat de verdeling per leeftijd zien. Daarnaast worden in figuur 3.2 de percentages voor geslacht weergegeven: voor mannen is dat 52,1%, vrouwen 47,1% en het percentage 'anders' is 0,8%.

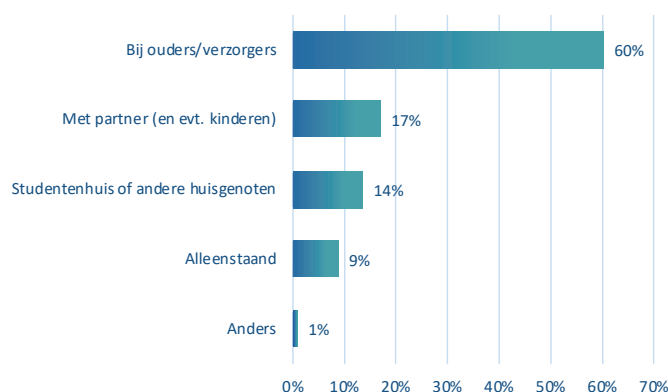
Figuur 3.1 Leeftijdsverdeling jongvolwassenen (%)

Figuur 3.2 Verdeling geslacht jongvolwassenen (%)

3.3 Woonsituatie

In figuur 3.3 is te zien dat zes op de tien jongvolwassenen bij zijn of haar ouders (verzorgers of pleegouders) woont. Ongeveer één op de zes woont met partner, 14% woont in een studentenhuus of met andere huisgenoten, en 9% is alleenstaand.

Figuur 3.3 Woonsituatie jongvolwassenen

3.4 Opleiding en werk

Het merendeel van de jongvolwassenen volgt een hbo- of universitaire opleiding, of heeft deze afgerond (53%). Het mbo volgt met 28%. Vanwege de leeftijd van de doelgroep (16 t/m 27 jaar) is de groep jongvolwassenen die voortgezet onderwijs volgt relatief klein (18%). Achtendertig procent geeft aan een (vaste) baan te hebben, 44% heeft een bijbaan. Ongeveer 60% volgt (daarnaast) onderwijs (tabel 3.1).

3.5 Subjectieve etniciteit

Onder subjectieve etniciteit wordt verstaan met welk land iemand zich het meest verwant voelt. Er is hierbij dus géén uitvraag gedaan naar het geboorteland (of dat van de ouders). Als antwoord op de vraag met betrekking tot de subjectieve etniciteit geeft 92% van de jongvolwassenen aan zich alléén Nederlands te voelen, 6% voelt zich óók Nederlands en 2% voelt zich niet Nederlands.

3.6 Vrijtijdsbesteding

Om te kunnen onderzoeken of bepaalde vormen van vrijetijdsbesteding in relatie staan tot het gebruik van drugs, is nagegaan wat de jongvolwassenen in Oost-Brabant doen in hun vrije tijd (figuur 3.4). Bijna alle jongvolwassenen geven aan tenminste maandelijks tijd door te brengen met

	16 t/m 17 jaar %	18 t/m 22 jaar %	23 t/m 27 jaar %
Opleiding (hoogst afgerond of huidig)			
Geen opleiding of alleen bo	2	2	1
Vmbo	11	4	4
Mbo	30	32	24
Havo/vwo	50	8	3
Hbo/universiteit	7	55	68
Werksituatie (meerdere antwoorden mogelijk)			
Heeft een (vaste) baan	6	21	69
Heeft een bijbaan	75	58	17
Volgt onderwijs	88	77	33
Heeft geen baan en volgt geen onderwijs	0,8	2	2

Tabel 3.1 Opleiding en werksituatie deelnemende jongvolwassenen

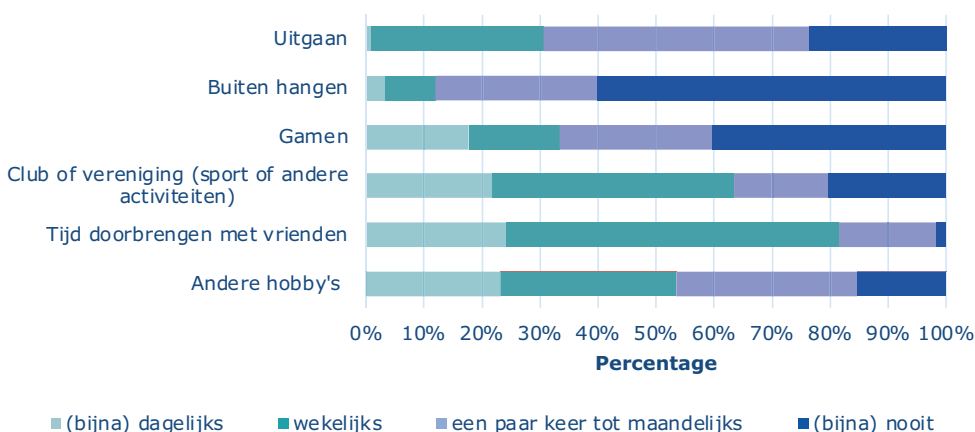
hun vrienden (93%), 20% geeft aan dit ook wel eens buiten op straat te doen. Ruim tweederde is regelmatig bij een club of vereniging te vinden (69%). Ongeveer de helft geeft aan tenminste maandelijks op stap te gaan, bijna een derde doet dat wekelijks of vaker. De uitgaansgelegenheden die het vaakst worden genoemd zijn: een feest bij vrienden thuis (76%), café of kroeg (69%) en een festival (57%). Mogelijk hebben de coronamaatregelen in het jaar voorafgaand aan de monitor invloed op de locaties waar de jongvolwassenen uitgingen, aangezien niet alle gelegenheden het hele jaar open zijn geweest.

3.7 Werving

Zoals beschreven in de methode zijn de jongvolwassenen op verschillende manieren geworven. Om zicht te hebben op de verdeling tussen deze wervingsmethoden en te kunnen onderzoeken of deze van invloed zijn op de resultaten, is een vraag opgenomen over de wijze waarop de jongvolwassene bij de vragenlijst terecht is gekomen.

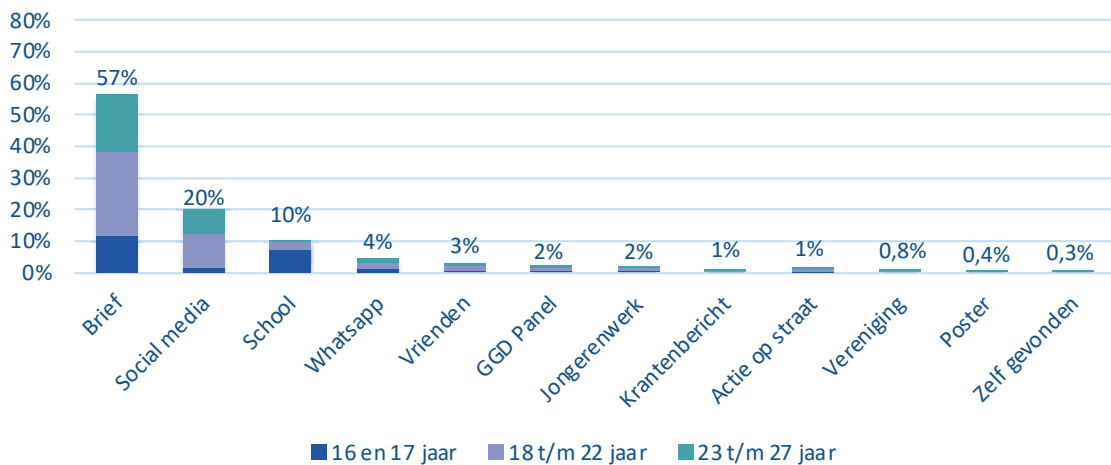
In figuur 3.5 is te zien dat één op de vijf de vragenlijst heeft ingevuld naar aanleiding van de social media-campagne. Meer dan de helft van de invullers (57%) is per brief uitgenodigd door zijn of haar gemeente.

Als we kijken naar manier van werven en de verschillende achtergrondkenmerken, dan zien we het volgende. Meer vrouwen dan mannen zijn via een brief en via school bij de vragenlijst terecht gekomen (zie tabel 3.2). De 16- t/m 17-jarigen zijn vooral via school in contact gekomen met de vragenlijst en de jongvolwassenen van 18 jaar en ouder via social media. Bij havo/vwo zijn de jongvolwassenen met name via school bereikt en bij hbo/universiteit via social media. Bij de werving via een brief is er geen significant verschil naar opleiding. Jongvolwassenen die zich alleen Nederlands voelen zijn vaker via een brief geworven, en minder via school dan de andere groepen.

Figuur 3.4 Frequentie vrijetijdsactiviteiten in het laatste jaar

Route naar de vragenlijst

Figuur 3.5 Manier waarop respondenten bij de vragenlijst zijn uitgekomen, waarbij het mogelijk is dat één respondent meerdere manieren heeft aangegeven (ongewogen percentages)

	Alleen via brief	Alleen via school	Alleen via social media
	%	%	%
Geslacht			
Man	26	9	41
Vrouw	28	12	40
Leeftijd			
16 t/m 17 jaar	26	42	12
18 t/m 22 jaar	27	8	42
23 t/m 27 jaar	27	1	50
Opleiding (hoogst afgerond of huidig)			
Vmbo	27	14	36
Mbo	31	11	37
Havo/vwo	26	38	18
Hbo/universiteit	25	4	49
Subjectieve etniciteit			
Voelt zich alleen Nederlands	27	10	41
Voelt zich Nederlands en een andere nationaliteit	22	17	35
Voelt zich niet Nederlands	19	26	29

Tabel 3.2 Manier van werven naar achtergrondkenmerk

3.8 Gebruik

Deze paragraaf beschrijft de belangrijkste cijfers met betrekking tot het gebruik van drugs. In bijlage 2 is dit in meer detail uitgewerkt.

Relatie drugsgebruik, kenmerken jongvolwassenen, manier van werving en COVID-19

Als er tegelijkertijd gekeken wordt naar de relatie tussen drugsgebruik (laatste jaar en recent) en geslacht, leeftijd, opleiding, woonsituatie, subjectieve etniciteit en werksituatie, dan is er een duidelijke relatie te zien van geslacht, leeftijd en woonsituatie. Opleiding, subjectieve etniciteit en werksituatie hebben dan geen significant effect meer op drugsgebruik. Het drugsgebruik (laatste jaar en recent) is hoger onder mannen, 18- t/m 22-jarigen en jongvolwassenen die in een studentenhuis of alleen wonen.

De manier van werving is ook van invloed op de cijfers over het gebruik. Het gebruik van cannabis, xtc, tripmiddelen, cocaïne en NPS is aanzienlijk hoger bij jongvolwassenen die via social media zijn geworven in vergelijking met de werving via een brief of school (zie tabel 3.3). Dit wordt ook gezien in ander landelijk onderzoek waarin blijkt dat het gebruik hoger ligt bij de benadering van jongvolwassenen via social media en lager ligt bij de benadering via een steekproef (Van Dorsselaer, S., et al., 2015).

Er is geen eenduidige invloed van de COVID-19 pandemie op het drugsgebruik als het vergeleken wordt met de periode voor de pandemie. Van de jongvolwassenen geeft 16% aan minder vaak drugs te gebruiken, 18% vaker en 17% even vaak. De soort drugs is nauwelijks veranderd, 2% geeft aan andere drugs te gebruiken.

	Cannabis	Xtc	Trip- middelen	Lachgas	Cocaïne	Amfeta- mine	NPS
	%	%	%	%	%	%	%
Manier van werven							
Alleen via brief	12	3	3	0,8	2	0,9	2
Alleen via school	12	2	2	1	2	1	1
Alleen via social media	36	23	13	3	11	5	12
Geslacht							
Man	31	15	11	2	8	3	8
Vrouw	16	10	5	2	4	3	5
Leeftijd							
16 t/m 17 jaar	14	2	2	2	0,7	0,7	1
18 t/m 22 jaar	30	14	9	3	6	2	9
23 t/m 27 jaar	21	14	9	1	9	5	7
Opleiding (hoogst afgerond of huidig)							
Vmbo	28	8	5	3	8	3	5
Mbo	25	10	7	3	8	4	7
Havo/vwo	18	6	4	1	3	0,8	2
Hbo/universiteit	24	15	10	1	6	3	7
Subjectieve etniciteit							
Voelt zich alleen Nederlands	23	13	8	2	6	3	7
Voelt zich Nederlands en een andere nationaliteit	34	9	5	3	6	4	4
Voelt zich niet Nederlands	31	6	10	7	3	1	4

Tabel 3.3 Drugsgebruik naar achtergrondkenmerk

Relatie kenmerken jongvolwassenen en de verschillende soorten drugs

De monitor laat zien dat cannabis het vaakst recent gebruikt is (24%), gevolgd door xtc (12%) en tripmiddelen (8%). Maar jongvolwassenen hebben ook recent NPS (nieuwe psychoactieve stoffen, 7%) en cocaïne (6%) gebruikt. Voor bijna alle drugs geldt dat meer mannen dan vrouwen gebruiken. Cannabis is het meest recent gebruikt door de 18- t/m 22-jarigen. Het recent gebruik van cocaïne neemt toe met de leeftijd en is het hoogst bij de 23- t/m 27-jarigen. Daarnaast zijn xtc, tripmiddelen, amfetamine en NPS het meest recent gebruikt door de jongvolwassenen van 18 jaar en ouder. Het recent gebruik van cannabis en cocaïne is het laagst bij havo/vwo. Xtc is het meest recent gebruikt bij hbo/universiteit.

Het recent gebruik van cannabis is het laagst voor jongvolwassenen die zich alleen Nederlands voelen. Jongvolwassenen die zich niet Nederlands voelen hebben het meest recent lachgas gebruikt. Verder is er geen significant verschil in recent gebruik bij subjectieve etniciteit.

De drugs worden op verschillende locaties gebruikt. Vooral thuis met vrienden of bij vrienden thuis (cannabis 37%, tripmiddelen 19%), op festivals (xtc 17%), buiten op straat (cannabis 17%) en alleen thuis (cannabis 13%). Cocaïne en lachgas worden vooral thuis met vrienden of bij vrienden thuis gebruikt (7%). Deze drugs worden samen met tripmiddelen ook genoemd bij huisfeesten (5%-9%). Op festivals wordt naast xtc ook cocaïne, cannabis en tripmiddelen genoemd (6%-7%). Cocaïne wordt specifiek genoemd in club/discotheek en café (5% en 6%). Het gebruik van amfetamine en andere drugs is te beperkt om te vermelden.

Wat opvalt is dat jongvolwassenen die het laatste jaar drugs hebben gebruikt meer buiten hangen, vaker op stap gaan en veel tijd doorbrengen met vrienden. Jongvolwassenen die het laatste jaar geen drugs hebben gebruikt, hebben meer hobby's thuis (ten opzichte van gebruikers van cannabis, xtc, tripmiddelen), gaan regelmatig naar een club of vereniging (ten opzichte van cannabisgebruikers) of gamen meer (ten opzichte van xtc-gebruikers). In vergelijking met niet-gebruikers gaan drugsgebruikers (laatste jaar) vaker naar huisfeesten, een café, festivals, een club of discotheek.

Drugs worden regelmatig gecombineerd met alcohol (28%) of andere drugs en alcohol (18%) (zie tabel 3.4).

Heeft wel eens meerdere middelen gebruikt bij één gelegenheid	%
Gebruikt niet meer dan één middel	42
Alcohol en één drugssoort	28
Meer dan twee soorten drugs en/of alcohol	18
Twee soorten drugs (geen alcohol)	5

Tabel 3.4 Combinatie middelengebruik (inclusief alcohol, roken onbekend)

4. Determinanten van drugsgebruik

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de resultaten ten aanzien van de volgende determinanten beschreven: **attitude inclusief uitkomstverwachtingen; sociale invloed van ouders, vrienden en leeftijdsgenoten; en de eigen effectiviteit.** Deze determinanten zijn uitgevraagd over drugs in zijn algemeenheid en specifiek voor verschillende drugssoorten.

4.1 Attitude

Attitude is de houding van mensen ten aanzien van drugsgebruik, met andere woorden wat vindt iemand van het gebruik van drugs. Deze wordt vormgegeven door leerervaringen, overtuigingen en uitkomstverwachtingen (Brug, van Assema, & Lechner, 2017). Een positieve attitude ten aanzien van drugs verhoogt de kans op initieel middelengebruik (Bessie, Kaur, & Kalra-Ramjoo, 2018) en de frequentie van middelengebruik (Barkin, Smith, & DuRant, 2002).

4.1.1 Attitude ten aanzien van drugsgebruik

Jongvolwassenen hebben het vaakst een positieve attitude tegenover cannabis (59%), xtc (34%) en tripmiddelen (24%). Een kleiner deel (10-11%) heeft een positieve attitude ten aanzien van andere drugs, zoals lachgas, amfetamine, cocaïne en nieuwe psychoactieve stoffen. Deze positieve attitude hangt duidelijk samen met het gebruik van drugs. Jongvolwassenen die nooit drugs hebben gebruikt, hebben een minder positieve attitude tegenover drugs. Van deze

groep heeft 21% een positieve attitude ten aanzien van cannabis in vergelijking met 78% van de jongvolwassenen die ooit drugs gebruikt hebben. Bij alle andere drugs heeft slechts een klein gedeelte van de jongvolwassenen die nooit gebruikt hebben een positieve attitude. Een overzicht is weergegeven in tabel 4.1.

Cannabis

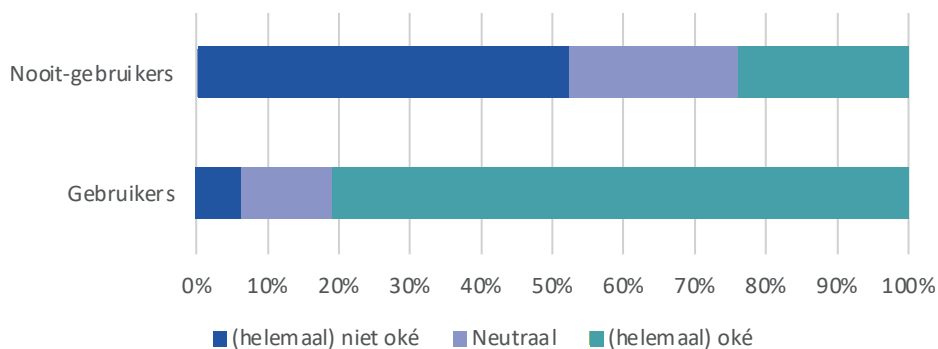
Als jongvolwassenen ooit cannabis hebben gebruikt, dan hebben ze een positievere attitude ten aanzien van cannabisgebruik in vergelijking tot nooit-gebruikers. In figuur 4.1 is de attitude van cannabis weergegeven, uitgesplitst voor ooit- en nooit-gebruik van cannabis. Slechts 6% van de jongvolwassenen die ooit gebruikt heeft vindt het gebruik van cannabis (helemaal) niet oké. Van de jongvolwassenen die nooit cannabis hebben gebruikt vindt de helft (52%) het gebruik van cannabis niet oké.

Xtc

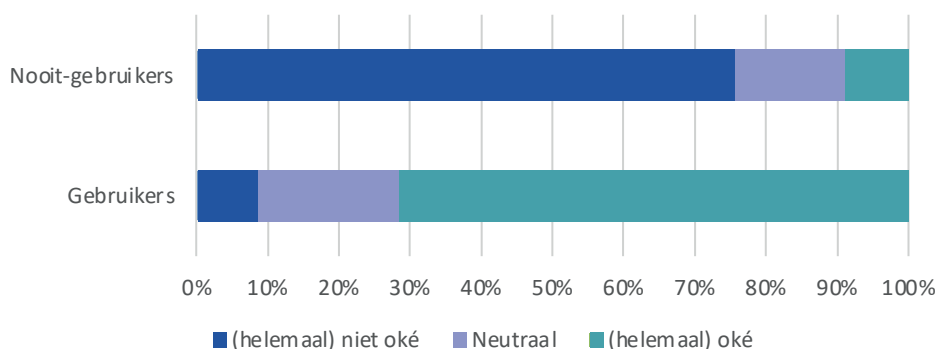
De attitude voor xtc hangt samen met het gebruik van xtc. Jongvolwassenen die nooit xtc hebben gebruikt, hebben minder vaak een positieve attitude zoals weergegeven in figuur 4.2. Driekwart van de jongvolwassenen (76%) die nooit xtc heeft gebruikt vindt het gebruik van xtc (helemaal) niet oké versus 9% van de jongvolwassenen die ooit xtc heeft gebruikt.

	Gebruikers %	Nooit-gebruikers %
Cannabis	78	21
Xtc of mdma	49	3
Lachgas	14	4
Tripmiddelen (zoals LSD, paddo's, 2C-B, ketamine)	35	2
Amfetamine (speed)	16	2
Cocaïne	15	2
Nieuwe psychoactieve stoffen (zoals 4-FA, 3-MMC)	16	1

Tabel 4.1 Attitude: percentage jongvolwassenen dat het gebruik van drugs (helemaal) oké vindt uitgesplitst naar drugsgebruik (ooit)

Figuur 4.1 'Wat vind jij van het gebruik van cannabis?' uitgesplitst naar cannabisgebruik (ooit)

Figuur 4.2 'Wat vind jij van het gebruik van xtc?' uitgesplitst naar xtc-gebruik (ooit)

4.1.2 Uitkomstverwachtingen

Cannabis: negatieve uitkomstverwachtingen

Driekwart van de jongvolwassenen (78%) verwacht negatieve effecten bij het gebruik van cannabis. Jongvolwassenen die zelf ooit cannabis hebben gebruikt, verwachten minder vaak negatieve effecten (71%) dan jongvolwassenen die nooit cannabis hebben gebruikt (88%). De meest genoemde negatieve uitkomstverwachtingen staan in tabel 4.2. Het aantal negatieve uitkomstverwachtingen is lager bij jongvolwassenen die cannabis hebben gebruikt in vergelijking met hun leeftijdsgenoten die nooit cannabis gebruikt hebben (gemiddeld 2 versus 6).

	Totale groep %	Gebruikers %	Nooit-gebruikers %
Emotionele klachten tijdens gebruik (zoals een bad trip, negatieve gedachten, irritatie, angst of verwardheid)	35	26	48
Lichamelijke klachten tijdens gebruik (zoals misselijkheid, klappertanden, oververhitting, seksuele problemen of slapeloosheid)	33	25	46
Lange termijn risico's op je geestelijke of lichamelijke gezondheid (zoals verslaving, depressie, schade aan hersenen of anders)	32	22	49
Lichamelijke klachten de dag(en) erna (zoals hoofdpijn, misselijkheid, spierpijn of minder energie)	30	20	45
Het kost te veel geld	29	21	42
Verlies van controle of je anders gedragen	28	14	51
Geen negatieve verwachtingen	22	29	12

Tabel 4.2 Negatieve uitkomstverwachtingen van cannabis uitgesplitst naar cannabisgebruik (ooit)

Cannabis: positieve uitkomstverwachtingen

Driekwart van de jongvolwassenen (78%) verwacht positieve effecten bij het gebruik van cannabis. Van de jongvolwassenen die zelf cannabis gebruikt hebben verwacht de ruime meerderheid één of meerdere positieve effecten (91%) in vergelijking met zij die nooit gebruikt hebben (57%). Een overzicht van de meest genoemde positieve uitkomstverwachtingen voor cannabis vind je in tabel 4.3.

	Totale groep %	Gebruikers %	Nooit-gebruikers %
Rustig worden, relaxen, chillen of ontspannen	64	76	45
Gezellige en/of fijne tijd met vrienden	45	58	24
Fijn gevoel; blij, vrolijk, lachen, genieten	42	53	23
Verminderen van stress	29	34	20
Beter slapen	28	37	14
Geen positieve verwachtingen	22	9	43

Tabel 4.3 Positieve uitkomstverwachtingen van cannabis uitgesplitst naar cannabisgebruik (ooit)

Xtc: negatieve uitkomstverwachtingen

Negen op de tien jongvolwassenen (91%) verwachten negatieve effecten bij het gebruik van xtc. Zowel ooit- als nooit-gebruikers verwachten negatieve effecten, maar het aantal negatieve uitkomstverwachtingen verschilt. Nooit-xtc-gebruikers geven aan meer negatieve effecten te verwachten in vergelijking met gebruikers (gemiddeld 7 versus 3). De meest genoemde negatieve uitkomstverwachtingen staan in tabel 4.4.

	Totale groep %	Gebruikers %	Nooit-gebruikers %
Lichamelijke klachten de dag(en) erna (zoals hoofdpijn, misselijkheid, spierpijn of minder energie)	57	54	59
Lichamelijke klachten tijdens gebruik (zoals misselijkheid, klappertanden, oververhitting, seksuele problemen of slapeloosheid)	55	46	61
Emotionele klachten de dag(en) erna (zoals depressieve gevoelens, angst of chagrijnigheid)	52	53	51
Risico niet te weten wat er in een middel zit/samenstelling	48	31	59
Emotionele klachten tijdens gebruik (zoals bad trip, negatieve gedachten, irritatie, angst of verwardheid)	45	25	57
Lange termijn risico's op je geestelijke of lichamelijke gezondheid (zoals verslaving, depressie, schade aan hersenen of anders)	43	22	57
Verlies van controle/ je anders gedragen	43	19	59
Vergeten wat er is gebeurd/ black-out	37	15	51
Schaamte/spijt van gebruik of gedrag onder invloed	32	11	46
Geen negatieve verwachtingen	9	10	9

Tabel 4.4 Negatieve uitkomstverwachtingen van xtc uitgesplitst naar xtc-gebruik (ooit)

Xtc: positieve uitkomstverwachtingen

Twee derde van de jongvolwassenen (64%) verwachten positieve effecten bij het gebruik van xtc. Als ze het ooit xtc hebben gebruikt, verwachten ze vrijwel allemaal (99%) positieve effecten van het gebruik van xtc. Als ze nooit hebben gebruikt verwacht 63% positieve effecten.

Een overzicht van de meest genoemde positieve uitkomstverwachtingen voor xtc is weergegeven in tabel 4.5.

	Totale groep	Gebruikers	Nooit-gebruikers
	%	%	%
Fijn gevoel/blij/vrolijk/lachen/genieten	47	85	23
Gezellige en/of fijne tijd met vrienden	44	78	23
Losser worden/remmingen vallen weg	41	70	22
Oppeppende werking/langer door kunnen gaan	38	69	19
Avontuur/gekke dingen meemaken	33	59	17
Dingen anders waarnemen/geest verruimen/trippen	30	52	16
Nieuwsgierigheid bevredigen	19	29	12
Geen positieve verwachtingen	37	3	57

Tabel 4.5 Positieve uitkomstverwachtingen van xtc uitgesplitst naar xtc-gebruik (ooit)

4.1.3 Redenen om geen drugs te gebruiken

Jongvolwassenen die het laatste jaar geen drugs hebben gebruikt of niet de intentie hebben om drugs te gebruiken komend jaar, zijn gevraagd naar de belangrijkste redenen

om niet (meer) te gebruiken. Deze zijn weergegeven in tabel 4.6.

	Niet-gebruikers
	%
Past niet bij zijn/haar leven	39
Wil gezond leven	30
Wil controle hebben over het leven	29
Wil niet onder invloed zijn	21
Helder willen nadenken	21
Verwacht klachten door het gebruik van drugs	19
Eng om drugs te gebruiken	19
Schamen voor gebruik	13
Drugs zijn te duur	13
Gebruik van drugs houdt criminaliteit in stand	12
Wil (meer) energie hebben	12
Gezien dat anderen problemen hadden door hun drugsgebruik	12
Vind zichzelf een leuk(er) persoon als hij/zij niet gebruikt	10
Meer gedaan willen krijgen gedurende de dag	10
Gebruik van drugs is slecht voor het milieu	9

Tabel 4.6 Belangrijkste redenen om geen drugs te gebruiken

4.2 Sociale invloed

Sociale invloed bestaat uit verschillende factoren en omgevingsniveaus (Brug, van Assema, & Lechner, 2017). In de monitor zijn de injunctieve en descriptieve normen voor ouders, vrienden en leeftijdsgenoten uitgevraagd. De injunctieve norm is de perceptie of middelengebruik door belangrijke anderen wordt goed- of afgekeurd. De descriptieve norm gaat over de perceptie of anderen middelen gebruiken (Eisenberg, Toumbourou, Catalano, & Hemphill, 2014).

4.2.1 Ouders

Als ouders duidelijke regels en grenzen hebben t.a.v. drugsgebruik, betrokken zijn en toezicht houden, heeft dit een preventieve werking op het drugsgebruik (Bessie, Kaur, & Kalra-Ramjoo, 2018; Bahr, Hoffmann, & Yang, 2005; Spronk, van Gelder, Nabben, & de Jonge, 2020; Smeets, Monshouwer, Matyreva, de Wilde, & de Greeff, 2019; Snoek, Wits, Stel, & Mheen, 2010). De meerderheid (58%) van de jongvolwassenen in Oost-Brabant geeft aan te praten met ouders of verzorgers over drugsgebruik en 38% heeft (ooit) afspraken over drugsgebruik gemaakt. De mate waarin ze afspraken hebben met ouders neemt af naarmate ze ouder worden. Er is geen verschil gevonden voor het al dan niet praten en afspraken maken met ouders tussen gebruikers en niet-gebruikers. Er is niet gevraagd naar de inhoud en de kwaliteit van de gesprekken en gemaakte afspraken.

Injunctieve norm ouders

De injunctieve norm is uitgevraagd door jongvolwassenen te vragen 'Wat zouden jouw ouder(s)/verzorgers ervan vinden als je de volgende drugs gebruikt?'. Tabel 4.7 geeft een overzicht van het percentage jongvolwassenen dat verwacht dat ouders het gebruik van de verschillende

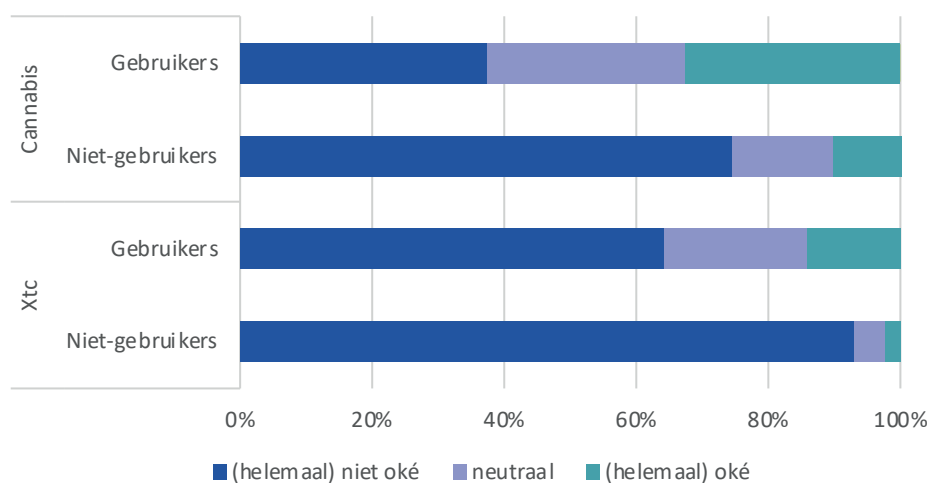
drugssoorten (helemaal) niet oké vinden. De meerderheid geeft aan dat ouders het gebruik van drugs door de jongvolwassenen zelf (helemaal) niet oké zouden vinden. Ze verwachten dat ouders een positievere houding hebben ten aanzien van cannabisgebruik in vergelijking met andere drugs. Voor alle andere drugs heeft de ruime meerderheid (85-97%) het gevoel dat hun ouders het (helemaal) niet oké vinden als ze deze gebruiken.

De houding van ouders wordt negatiever ingeschat door 16- en 17-jarigen in vergelijking met jongvolwassenen vanaf 18 jaar. Jongvolwassenen die in stedelijk gebied wonen verwachten dat hun ouders een minder negatieve houding hebben over drugsgebruik door hun kind in vergelijking met minder stedelijke gebieden.

Wat jongvolwassenen denken dat ouders vinden van cannabis of xtc gebruik verschilt tussen gebruikers (laatste jaar) en niet-gebruikers van dat specifieke middel, zoals weergegeven in figuur 4.3. Jongvolwassenen die het laatste jaar cannabis hebben gebruikt geven minder vaak aan dat zij verwachten dat hun ouders het gebruik van cannabis (helemaal) niet oké vinden (37%) dan jongvolwassenen die het laatste jaar geen cannabis hebben gebruikt (75%). Dit geldt ook voor xtc-gebruikers (laatste jaar): de verwachting is dat 64% van de ouders het niet oké vindt, 22% neutraal is en 14% het gebruik van xtc oké vindt. Bijna alle jongvolwassenen die het laatste jaar geen xtc hebben gebruikt verwachten dat hun ouders het niet oké vinden als ze xtc gebruiken (93%).

Ouders zouden het gebruik van drugs (helemaal) <i>niet</i> oké vinden	
	%
Cannabis	59
Xtc of mdma	85
Lachgas	92
Tripmiddelen (zoals LSD, paddo's, 2C-B, ketamine)	90
Amfetamine (speed)	97
Cocaïne	98
Nieuwe Psychoactieve Stoffen (zoals 4-FA, 3-MMC)	97

Tabel 4.7 'Wat vinden je ouders ervan als je drugs gebruikt?'

Figuur 4.3 'Wat vinden je ouders ervan als je cannabis of xtc gebruikt?' uitgesplitst naar cannabis- en xtc-gebruik (laatste jaar)

4.2.2 Vrienden

De perceptie van wat vrienden vinden (injunctieve norm) en doen (descriptieve norm) heeft invloed op drugsgebruik (Eisenberg, Toumbourou, Catalano, & Hemphill, 2014).

Injunctieve norm vrienden

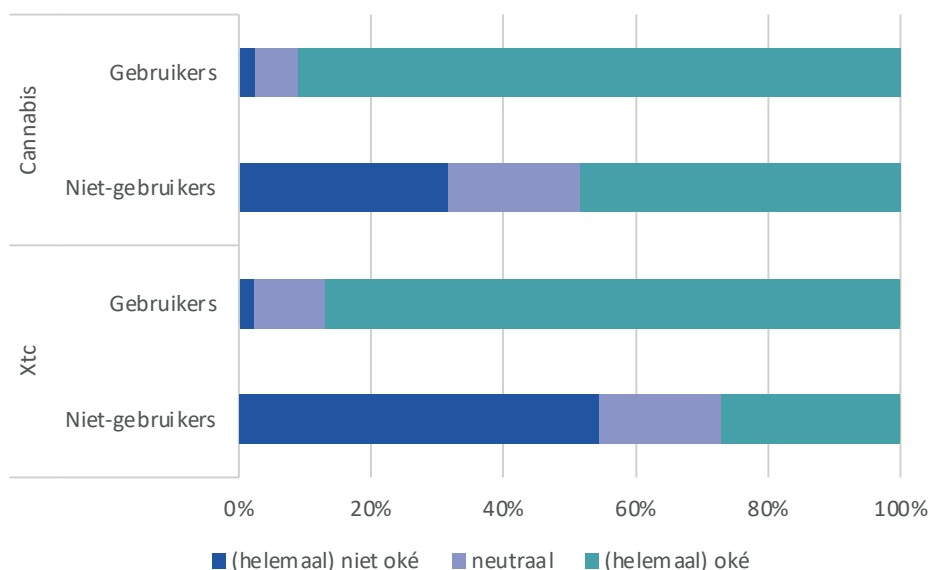
De injunctieve norm voor vrienden is de perceptie van iemand wat zijn of haar vrienden ervan zouden vinden als ze drugs zou gebruiken. De injunctieve norm van vrienden staat weergegeven in tabel 4.8. Eén op de vijf jongvolwassenen (19%) verwacht dat vrienden het niet oké zouden vinden als ze cannabis zouden gebruiken, twee op de vijf (39%) verwacht dat ze het gebruik van xtc niet oké zouden vinden en iets minder dan de helft verwacht dat vrienden het niet oké zouden vinden als ze lachgas (46%) of trip-]

middelen (50%) gebruiken. Voor cocaïne, amfetamine en nieuwe psychoactieve stoffen verwacht de ruime meerderheid dat hun vrienden het gebruik niet oké zouden vinden.

Wat jongvolwassenen denken dat vrienden vinden verschilt tussen gebruikers (laatste jaar) en niet-gebruikers, zoals weergegeven in figuur 4.4. Als jongvolwassenen zelf cannabis of xtc gebruikt hebben het laatste jaar verwacht het overgrote deel (87-91%) dat de eigen vrienden het gebruik van deze specifieke drug oké zal vinden. Als ze het laatste jaar niet gebruikt hebben is de injunctieve norm meer verdeeld, maar nog steeds 48% verwacht dat vrienden het gebruik van cannabis oké zouden vinden en 27% verwacht dat ze xtc oké zouden vinden.

Vrienden zouden het gebruik van drugs (helemaal) <i>niet</i> oké vinden	
	%
Cannabis	19
Xtc of mdma	39
Lachgas	46
Tripmiddelen (zoals LSD, paddo's, 2C-B, ketamine)	50
Amfetamine (speed)	61
Cocaïne	66
Nieuwe Psychoactieve Stoffen (zoals 4-FA, 3-MMC)	63

Tabel 4.8 perceptie 'wat vinden je vrienden ervan als je drugs gebruikt?'

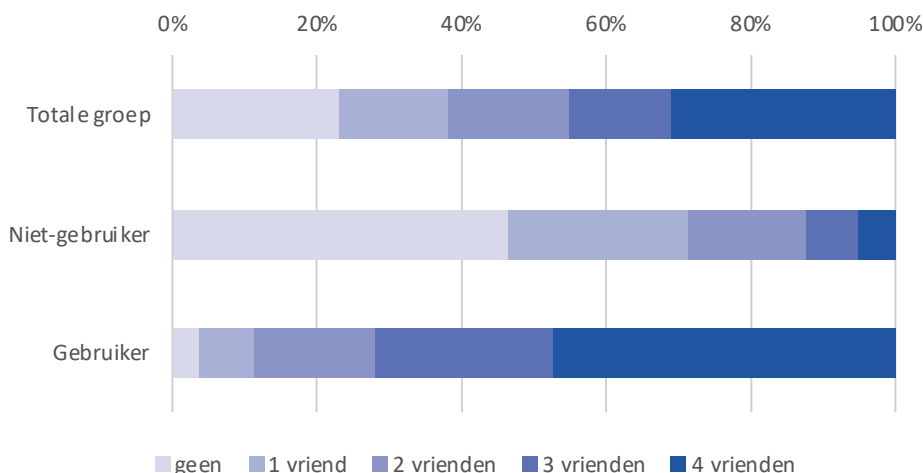

Figuur 4.4 'Wat vinden je vrienden ervan als je cannabis of xtc gebruikt?' uitgesplitst naar cannabis- en xtc-gebruik (laatste jaar)

Descriptieve norm vrienden

Drugsgebruik in de directe omgeving is een risicofactor voor middelengebruik (Bessie, Kaur, & Kalra-Ramjoo, 2018; Möhle, van der Pol, van Goor, & Goossens, 2018; Smeets, Monshouwer, Matyrev, de Wilde, & de Greeff, 2019; Snoek, Wits, Stel, & Mheen, 2010). In deze monitor is gevraagd naar het drugsgebruik de vier beste vrienden. De antwoorden afzonderlijk voor gebruikers en niet-gebruikers staan weergegeven in figuur 4.5. Ongeveer één op de drie jongvolwassenen (30%) geeft aan dat alle vier

zijn/haar beste vrienden het laatste jaar drugs gebruikt hebben, 22% geeft aan dat ze alle vier geen drugs gebruikt hebben en het resterende deel geeft aan zowel beste vrienden te hebben die drugs als die geen drugs gebruiken. Jongvolwassenen die het laatste jaar drugs hebben gebruikt, hebben meer vrienden die ook drugs gebruiken in vergelijking met jongvolwassenen die het laatste jaar geen drugs hebben gebruikt.

Figuur 4.5 'Hoeveel van je vier beste vrienden heeft het laatste jaar drugs gebruikt?' uitgesplitst naar drugsgebruik (laatste jaar)

4.2.3 Leeftijdsgenoten

De perceptie van wat leeftijdsgenoten vinden (injunctieve norm) en doen (descriptieve norm) heeft invloed op drugsgebruik (Eisenberg, Toumbourou, Catalano, & Hemphill, 2014). In deze monitor is voor leeftijdsgenoten alleen de descriptieve norm uitgevraagd.

Descriptieve norm leeftijdsgenoten

Jongvolwassenen konden aangeven hoeveel procent van hun leeftijdsgenoten volgens hen cannabis en xtc gebruikt.

Cannabis

Gemiddeld denken jongvolwassenen dat 56% van hun leeftijdsgenoten het laatste jaar cannabis heeft gebruikt. Dit wijkt af van het daadwerkelijk gebruik (43%) zoals gemeten in deze monitor. Twee derde van de jongvolwassenen (68%) denken dat 50% of meer leeftijdsgenoten het laatste jaar cannabis hebben gebruikt en overschatten het cannabisgebruik. Cannabisgebruikers (ooit) schatten dit hoger in dan nooit-gebruikers (61% vs. 48%).

Xtc

Gemiddeld denken jongvolwassenen dat 39% van hun leeftijdsgenoten het laatste jaar xtc heeft gebruikt. Dit wijkt af van het daadwerkelijke gebruik (29%) zoals gemeten in deze monitor. Meer dan de helft van de jongvolwassenen (55%) denken dat 40% of meer leeftijdsgenoten het laatste jaar xtc hebben gebruikt en overschatten het xtc-gebruik. Ooit-gebruikers van xtc schatten dit hoger in dan nooit-gebruikers (49% vs. 33%).

Zowel bij cannabis als xtc wordt het gebruik door leeftijdsgenoten met name overschat door gebruikers van de specifieke drug zelf. De perceptie dat de meeste leeftijdsgenoten middelen gebruiken kan ervoor zorgen dat iemand eerder geneigd zal zijn om zelf te starten met gebruik (Perkins, 2002).

4.3 Eigen effectiviteit

Eigen effectiviteit staat voor de verwachting die mensen hebben over hun eigen vermogen om bepaald gedrag te kunnen uitvoeren. Als jongvolwassenen er vertrouwen in hebben dat ze het gedrag kunnen uitvoeren, is er een grotere kans dat ze dit ook daadwerkelijk zullen doen (Brug, van Assema, & Lechner, 2017). Een hoge eigen effectiviteit heeft een positieve invloed op de preventie van middelengebruik (Bessie, Kaur, & Kalra-Ramjoo, 2018; Barkin, Smith, & DuRant, 2002; Snoek, Wits, Stel, & Mheen, 2010).

Slechts een klein deel van de jongvolwassenen (4%) heeft een lage eigen effectiviteit ten aanzien van vaardigheden die belangrijk zijn in het voorkomen van drugsgebruik. De meeste jongvolwassenen geven aan duidelijk te weten wat hij/zij wel en niet wil rondom drugsgebruik (91%), verwachten goed nee te kunnen zeggen als hen drugs wordt aangeboden (80%), denken dat ze alleen dingen doen die ze echt zelf willen (87%), laten zich niet makkelijk overhalen (95%), en zullen niets doen wat ze eigenlijk niet willen, ook al doen vrienden het wel (97%).

4.4 Intentie om drugs te gebruiken

De gedragsintentie is de mate waarin iemand van plan is om een gedrag uit te voeren (Brug, van Assema, & Lechner, 2017). De intentie tot een bepaald gedrag is de sterkste voorspeller van het gedrag, maar geen garantie voor het gedrag (Fishbein & Ajzen, 1975).

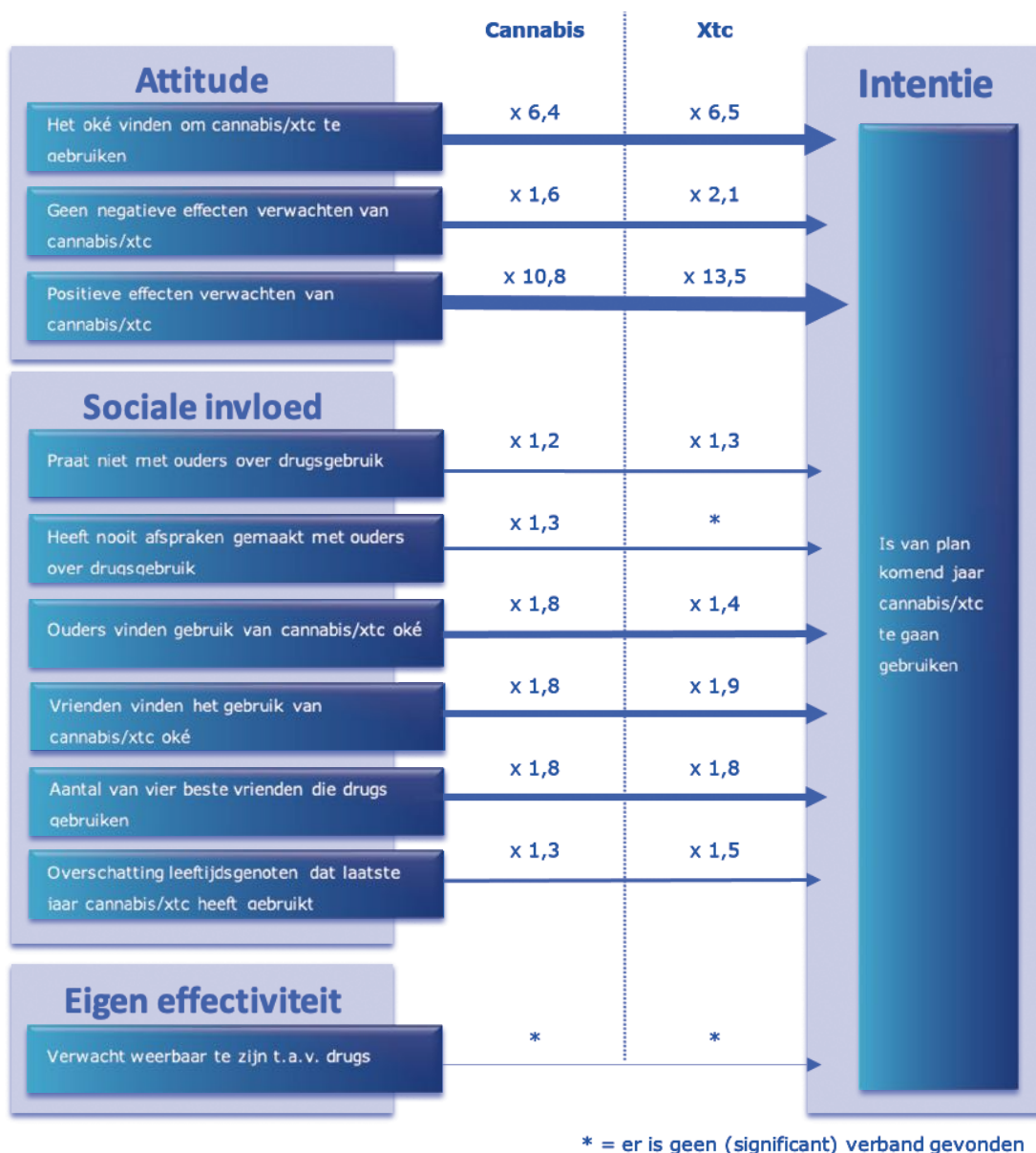
Meer dan de helft van de jongvolwassenen (56%) heeft de intentie om komend jaar geen enkele soort drugs te gebruiken. Als ze verwachten dat ze komend jaar wel gaan gebruiken, dan zijn ze van plan om cannabis (31%), xtc (31%), tripmiddelen (23%), cocaïne (11%), NPS (10%), speed (7%) of lachgas (5%) te gaan gebruiken.

Als jongvolwassenen het laatste jaar een drug gebruikt hebben, ligt de intentie om deze drug het komende jaar te gaan gebruiken hoger. Twee derde (67%) van de

cannabisgebruikers (laatste jaar) heeft de intentie om komend jaar weer te gaan gebruiken. Bij xtc-gebruikers (laatste jaar) is zelfs 86% van plan om komend jaar weer te gaan gebruiken. Als jongvolwassenen nooit drugs hebben gebruikt, verwachten ze dat dit komend jaar ook niet te zullen gaan doen (97%).

De intentie wordt beïnvloed door gedragsdeterminanten die eerder in dit hoofdstuk zijn besproken. Om inzichtelijk te maken welke determinanten belangrijke voorspellers zijn, is gekeken welke determinanten samenhangen met

de intentie om drugs te gaan of te blijven gebruiken. Hierbij is gekeken naar welke jongvolwassenen (zowel gebruikers als niet-gebruikers) een positieve intentie hebben om cannabis of xtc te gebruiken. De analyse is afzonderlijk voor beide drugs uitgevoerd en de resultaten worden weergegeven in figuur 4.6. Als een determinant niet afzonderlijk voor cannabis of xtc is uitgevraagd dan is ervoor gekozen om de algemene determinant voor drugs op te nemen in de regressieanalyse. Per determinant staat in het figuur aangegeven of deze specifiek is voor cannabis/xtc of voor drugs in het algemeen.

Figuur 4.6: Verhoogde kans van determinanten op een positieve intentie, afzonderlijk voor cannabis en xtc

Determinanten die samenhangen met de intentie om komend jaar drugs te gebruiken zijn attitude en sociale invloed. Voor eigen effectiviteit is geen verband gevonden met intentie. Jongvolwassenen die het oké vinden om cannabis of xtc te gebruiken hebben 6,4-6,5 keer zo grote kans op een positieve intentie voor die specifieke drugs. Als ze geen negatieve effecten verwachten hebben ze een grotere kans op een positieve intentie. Daarbij is de samenhang tussen negatieve effecten van xtc en de intentie om xtc te gebruiken sterker (2,1) dan voor cannabis (1,6). Maar het verwachten van positieve effecten hangt het sterkst samen met de intentie om te gebruiken. Jongvolwassenen die positieve effecten verwachten van cannabis hebben een 10,8 keer verhoogde kans op een de intentie om komend jaar cannabis te gaan gebruiken. Als ze positieve effecten verwachten van xtc is deze kans 13,5 keer zo groot.

Er is ook sociale invloed van ouders, vrienden en leeftijdsgenoten gevonden. Als ouders praten over drugsgebruik hangt dit licht samen met de intentie voor zowel cannabis als xtc, voor afspraken maken is er alleen een lichte samenhang gevonden voor cannabis, en niet voor xtc. De sociale invloed van ouders is het sterkst vanuit de injunctieve norm; wat jongvolwassenen denken dat ouders vinden van het gebruik van een middel. Als ouders het gebruik van cannabis oké vinden is er een verhoogde kans van 1,8 op een positieve intentie voor cannabisgebruik en voor xtc is dit 1,4.

Daarnaast zie je dat zowel de injunctieve als descriptieve norm van vrienden sterk samenhangt met de intentie. Als ze denken dat vrienden het gebruik van cannabis of xtc oké vinden is er bijna twee keer zo grote kans dat ze van plan zijn om komend jaar dat middel te gaan gebruiken. En voor elke vriend van iemands vier beste vrienden die drugs gebruikt, verhoogt de kans op een positieve intentie met 1,8. Ten slotte is er een lichte samenhang gevonden voor overschatting van gebruik door leeftijdsgenoten en een verhoogde kans (1,3 voor cannabis, 1,5 voor xtc) op de intentie te gaan gebruiken het komende jaar.

4.5 Samenvatting

Als jongvolwassenen een positieve attitude hebben ten aanzien van drugs, dan hebben ze het vaakst een positieve attitude ten aanzien van cannabis, xtc en tripmiddelen. Voor andere drugs komt een positieve attitude maar weinig voor. De attitude voor de verschillende drugs is positiever onder gebruikers. De ruime meerderheid van de niet-gebruikers heeft namelijk geen positieve attitude voor drugs, met uitzondering van cannabis. Eén op de vijf niet-gebruikers heeft ondanks dat ze zelf niet gebruiken een positieve attitude ten aanzien van cannabis. Een positieve attitude hangt sterk samen met de intentie om drugs te gebruiken.

Het aantal negatieve verwachtingen is het hoogst bij niet-gebruikers, maar ook gebruikers hebben negatieve verwachtingen. Het grootste deel blijft ondanks negatieve verwachtingen gebruiken, de positieve verwachtingen wegen zwaarder. De aanwezigheid van positieve verwachtingen hangt 5 tot 6 keer sterker samen met de intentie om cannabis of xtc te gebruiken dan negatieve verwachtingen.

Jongvolwassenen die geen drugs gebruiken of geen intentie hebben om drugs te gebruiken noemen het meest persoonlijke redenen om dit niet te doen. De meest genoemde redenen om geen drugs te gebruiken zijn dat het niet bij zijn/haar leven past, dat iemand gezond wil leven en controle wil hebben.

Drugsgebruik wordt beïnvloed door wat de directe omgeving vindt en doet. Wat jongvolwassenen denken dat ouders vinden hangt sterker samen met de intentie dan het al dan niet praten en afspraken maken. De grote meerderheid denkt dat ouders een negatieve houding hebben ten aanzien van de meeste middelen. Een selecte groep denkt wel dat ouders niet negatief tegenover cannabisgebruik staan.

Jongvolwassenen verwachten van vrienden een positievere houding ten opzichte van drugs dan van hun ouders, vooral ten aanzien van cannabis. De helft of meer geeft aan dat vrienden negatief zijn ten aanzien van drugs zoals speed, cocaïne, NPS, tripmiddelen en lachgas. Als jongvolwassenen zelf gebruiken geven ze bijna allemaal aan dat vrienden het oké vinden dat ze gebruiken. Daarnaast hebben gebruikers meer vrienden die zelf ook drugs gebruiken. Als vrienden het oké vinden (injunctieve norm) is er een verhoogde kans op gebruik. Als meer vrienden drugs gebruiken (descriptieve norm), verhoogt dit de kans op een positieve intentie. Zowel bij cannabis als xtc wordt het gebruik door leeftijdsgenoten met name overschat door gebruikers van de specifieke drug zelf. Overschatting van de descriptieve norm verhoogt de kans op de intentie om drugs te gebruiken. Jongvolwassenen hebben een hoge eigen effectiviteit. Deze hangt niet samen met de intentie om te gebruiken.

Als jongvolwassenen het laatste jaar een drug gebruikt hebben ligt de intentie om deze drug komend jaar te gaan gebruiken hoger. Als jongvolwassenen nooit drugs hebben gebruikt, verwachten ze dat ze dit komend jaar ook niet zullen gaan doen.

5. Normalisering

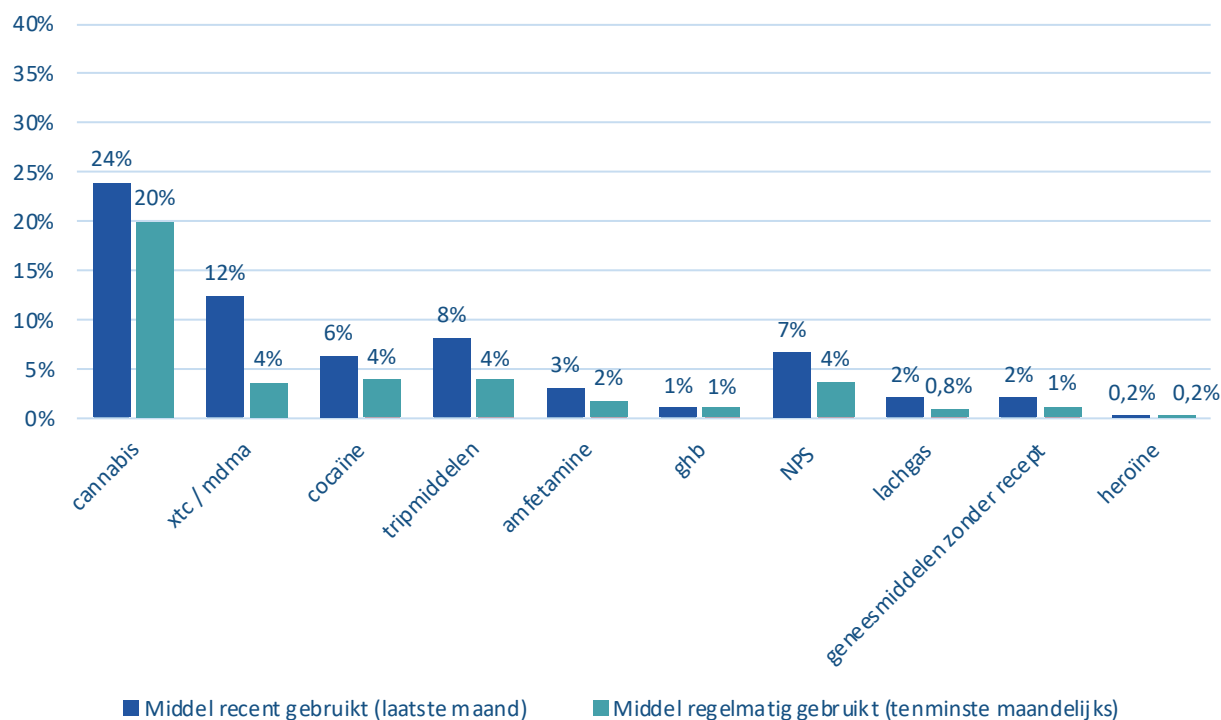

Wanneer het gaat over normalisering van drugsgebruik, wordt het feitelijke gebruik vaak als (enige) maat genomen. Hierbij wordt uitgegaan van de theorie dat bij toename van gebruik de mate van normalisering toeneemt. De werkelijkheid is echter complexer en naast het recent en regelmatig gebruik zijn er nog meer factoren die invloed hebben op de mate van normalisering. In dit hoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd die gerelateerd zijn aan de vijf dimensies van normalisering die door Parker e.a. (2002) geformuleerd zijn om de mate van normalisering te meten: experimenteren, recent en regelmatig gebruik, toegang en beschikbaarheid, sociale accommodatie en culturele accommodatie. Enerzijds zijn het factoren die bij kunnen dragen aan het ontstaan van normalisering, anderzijds geven de dimensies inzicht in de mate van normalisering. Uit de literatuur blijkt dat het belangrijk is om onderzoek naar normalisering gedifferentieerd te benaderen, waarmee wordt bedoeld dat er onderscheid moet worden gemaakt tussen de verschillende soorten drugs, de verschillende settings waarin gebruikt wordt, en de verschillende subgroepen jongeren en jongvolwassenen.

5.1 Vijf dimensies van normalisering

5.1.1 Recent en regelmatig gebruik

Het actuele gebruik is een belangrijke maat voor normalisering en dan met name de trend over de jaren heen. Aangezien de huidige monitor een nulmeting betreft, zijn er op dit moment geen resultaten beschikbaar over de ontwikkeling in tijd. Op basis van cijfers over recent (laatste maand) en regelmatig gebruik (tenminste maandelijks) wordt cannabis het vaakst gebruikt (resp. 24% en 20%). Voor wat betreft recent gebruik wordt cannabis gevolgd door xtc (12%), tripmiddelen (8%) en NPS (7%). Het regelmatig gebruik ligt bij de overige drugssoorten een stuk lager ($\leq 4\%$). Bij alle drugssoorten ligt het recent gebruik hoger dan het regelmatige gebruik. Het verschil is relatief het grootst bij xtc.

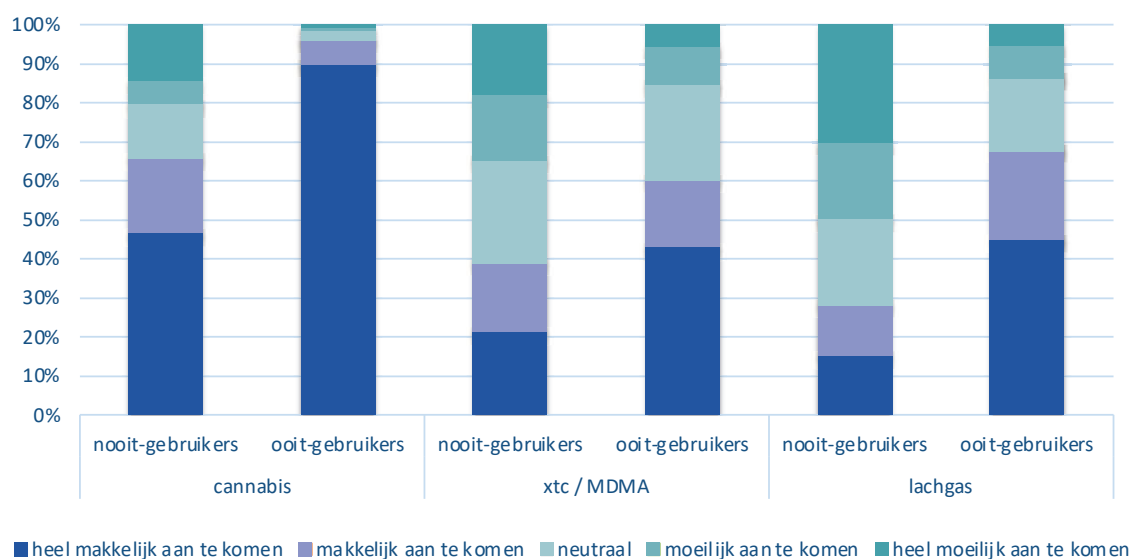

Figuur 5.1 Percentage jongvolwassenen dat recent (laatste maand) drugs heeft gebruikt of regelmatig (tenminste maandelijks) drugs heeft gebruikt

5.1.2 Toegang en beschikbaarheid

Of een drug al dan niet gemakkelijk te verkrijgen is, heeft invloed op de mate van normalisering van deze drug. Anders gesteld vormt de beschikbaarheid van drugs zelfs een voorwaarde voor het kunnen ontstaan van normalisering. Ook de kosten spelen een rol, een goedkope drugs-soort zal eerder normaliseren dan een dure drug (Peters G., 2019). Voor cannabis, xtc en lachgas is onderzocht hoe makkelijk de jongvolwassenen denken dat deze drugs te verkrijgen zijn (figuur 5.2). Bijna negen op de tien jongvolwassenen (86%) geeft aan te denken dat ze (heel)

makkelijk aan cannabis kunnen komen. Jongvolwassenen die ouder zijn dan 18 jaar denken nog makkelijker aan cannabis te kunnen komen dan de 16- en 17-jarigen (89% vs. 67%). Meer dan de helft denkt dat makkelijk aan xtc (54%) en lachgas (53%) te kunnen komen. Ook van degenen die nooit drugs hebben gebruikt, denkt alsnog een grote groep gemakkelijk deze drugs te kunnen verkrijgen, respectievelijk 66%, 39% en 28%. Van deze drie drugs-soorten wordt lachgas als minst toegankelijk ingeschat door de nooit-gebruikers.

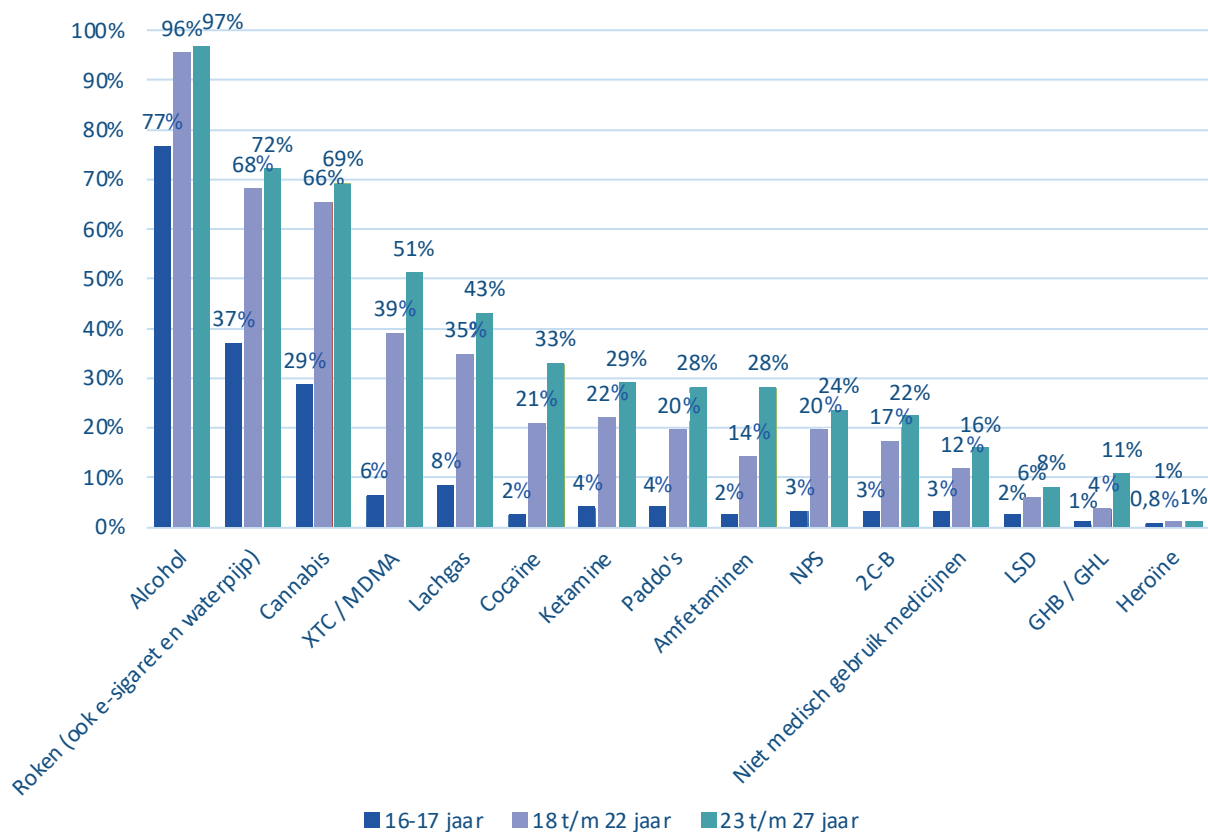

Figuur 5.2 Toegankelijkheid cannabis, xtc en lachgas: inschatting jongvolwassenen hoe makkelijk het is om aan deze middelen te komen (%)

Ruim driekwart van alle jongvolwassenen heeft wel eens drugs aangeboden gekregen, in de meeste gevallen gaat het om cannabis (69%), gevolgd door xtc (51%) en lachgas (39%). Ongeveer een kwart heeft ooit andere drugs dan cannabis, xtc of lachgas aangeboden gekregen. Van de jongvolwassenen die nooit drugs heeft gebruikt, heeft 44% ooit cannabis aangeboden gekregen, 18% xtc en 14% lachgas. Veel jongvolwassenen denken dat de kans (heel) klein is dat men gepakt wordt met bezit of gebruik van (illegale) drugs door politie of handhaving (69%). Bij de jongvolwassenen die het laatste jaar gebruikt hebben, ligt dit percentage hoger dan bij de jongvolwassenen die het laatste jaar niet gebruikt hebben (80% versus 56%). De grote meerderheid (79%) vindt het daarentegen wel (heel) erg om hierdoor met de politie of handhaving in aanraking te komen, slechts een minderheid van de jongvolwassenen zou dit niet (heel) erg vinden (8%). Ook hierbij is het percentage hoger bij gebruikers (laatste jaar) (12%).

5.1.3 Uitproberen / experimenteren

Voor experimenteergedrag is de ooit-prevalentie indicatief. In figuur 5.3 is te zien dat het percentage dat ooit een middel heeft gebruikt voor alle middelen toeneemt met leeftijd. Voor cannabis is het ooit-gebruik (61% van de jongvolwassenen) nauwelijks lager dan bij roken (65%). Drie op de tien 16- en 17-jarigen hebben wel eens cannabis gebruikt, dit geldt voor ongeveer twee derde van de oudere leeftijdsgroepen. De overige drugs zijn in mindere mate ooit gebruikt. Opvallend is dat lachgas bij het ooit-gebruik in de top 3 voor drugs eindigt, maar dat het recent en regelmatig gebruik juist heel laag ligt. Het lijkt erop dat lachgas in veel gevallen wordt gebruikt om te experimenteren, maar dat de overstap naar vaker gebruik door de meeste jongvolwassenen niet wordt gemaakt. Ditzelfde zien we terug bij paddo's en LSD, al zijn hier de ooit-prevalentie-cijfers lager.

Figuur 5.3 Middel ooit gebruikt naar leeftijdscategorie (% jongvolwassenen)

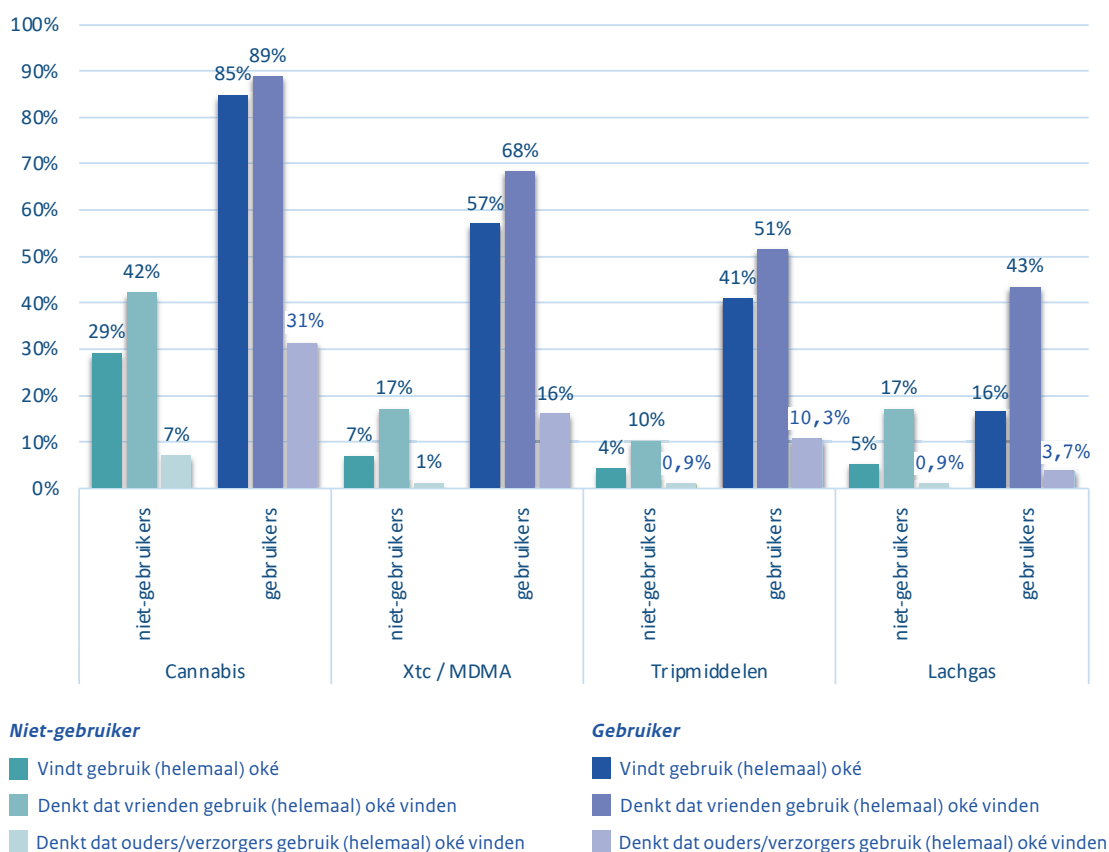
5.1.4 Sociale accommodatie van drugsgebruik

Bij sociale accommodatie gaat het om de attitude die jongvolwassenen zelf hebben ten aanzien van drugs, maar ook hun directe omgeving zoals ouders en vrienden: hoe 'oké' vinden jongvolwassenen het gebruik van verschillende soorten drugs en hoe 'oké' denken zij dat ouders/verzorgers en vrienden dit vinden. Een groot deel hierover is uitgewerkt in hoofdstuk 4 'Determinanten van drugsgebruik' onder paragraaf 4.1.1 'Attitude ten aanzien van drugsgebruik'. In deze paragraaf wordt beschreven hoe de attitude van de jongvolwassenen zich verhoudt tot die van hun ouders en hun vrienden.

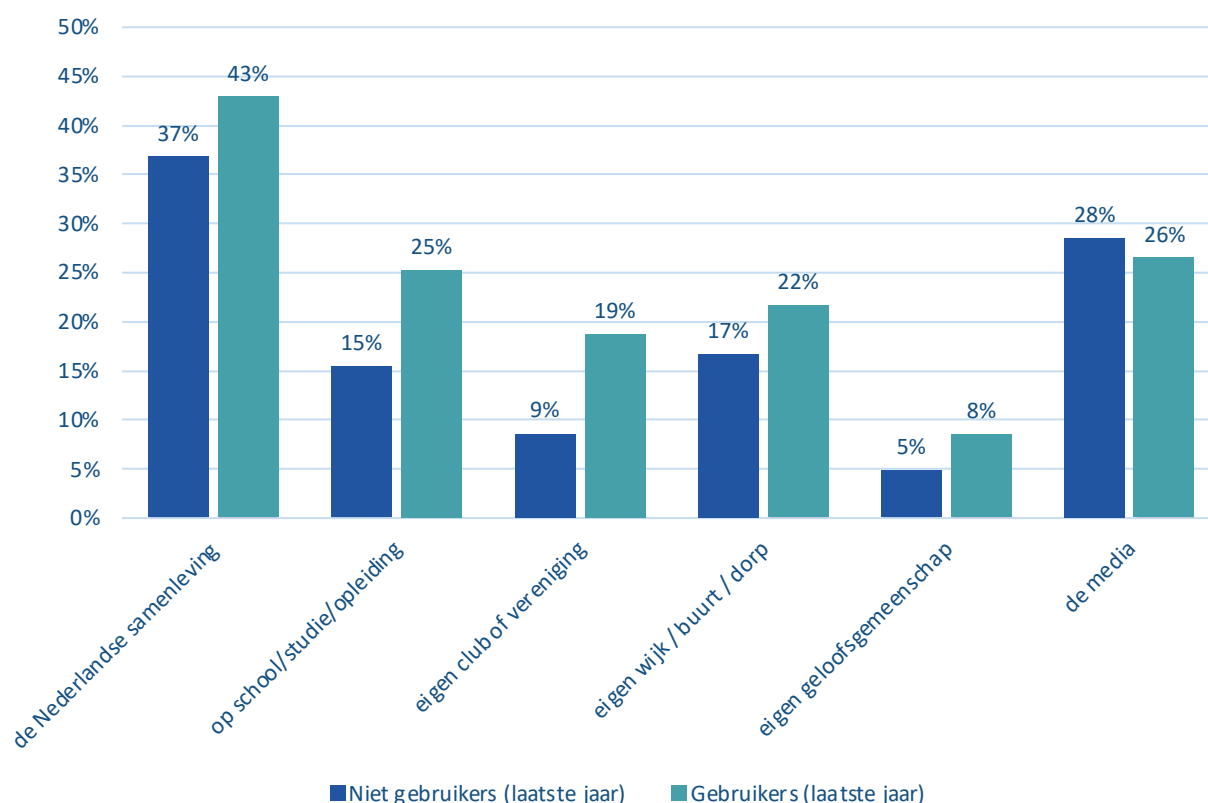
In figuur 5.4 is voor zeven drugssoorten weergegeven wat de verschillen in (veronderstelde) attitudes zijn tussen de jongvolwassenen zelf, hun ouders en hun vrienden. Veruit de meest positieve attitude zien we bij het gebruik van cannabis: van de jongvolwassenen die het laatste jaar geen drugs hebben gebruikt vindt 29% het gebruik hiervan (helemaal) oké. Voor de overige drugssoorten liggen de percentages voor deze groep allen onder de 8%. Wat opvalt in de figuur is dat bij alle drugssoorten de veronderstelde

attitudes bij vrienden een stuk positiever worden ingeschat dan hun eigen attitude. Zo denkt 42% dat zijn of haar vrienden het gebruik van cannabis (helemaal) oké vinden ten opzichte van 29% voor de jongvolwassenen zelf. Dit verschil is ook duidelijk zichtbaar bij xtc en lachgas. Met betrekking tot ouders/verzorgers ziet het beeld er anders uit: de meeste jongvolwassenen die het laatste jaar geen drugs gebruikten schatten in dat hun ouders/verzorgers het gebruik hiervan (helemaal) niet oké vinden. Zeven procent denkt dat de eigen ouders/verzorgers het gebruik van cannabis oké vinden, de overige percentages liggen allen rond de 1% of lager.

Jongvolwassenen die het laatste jaar wel iets van drugs hebben gebruikt, schatten ook de attitudes van hun vrienden positiever in dan die van hen zelf. Al zijn de verschillen voor met name de meest gebruikte drugssoorten fors kleiner dan bij degenen die aangeven het laatste jaar geen drugs te hebben gebruikt. Daarnaast liggen alle percentages voor wat betreft de attitudes (eigen, vrienden en ouders) algeheel hoger voor deze groep.

Figuur 5.4 (Veronderstelde) attitudes van jongvolwassenen, hun vrienden en hun ouders ten aanzien van gebruik cannabis, xtc, tripmiddelen, lachgas (uitgesplitst naar laatste jaar gebruik)

Figuur 5.5 Inschatting mate van acceptatie drugsgebruik op verschillende samenlevingsniveaus binnen de samenleving: percentage jongvolwassenen dat de indruk heeft dat drugsgebruik (helemaal) geaccepteerd is.

Evenals de overschatting van het gebruik van leeftijdsgenoten (zie paragraaf 4.2) kunnen de veronderstelde positieve attitudes van vrienden ten opzichte van drugs bijdragen aan de norm dat drugsgebruik normaal is.

5.1.5 Culturele accommodatie van drugsgebruik

Anders dan bij sociale accommodatie gaat de dimensie 'culturele accommodatie' meer over de acceptatie van drugs(gebruik) op samenlevingsniveau. Vier op de tien jongvolwassenen hebben de indruk dat drugsgebruik (helemaal) is geaccepteerd binnen de Nederlandse samenleving. Bij uitsplitsing naar gebruik en niet-gebruik in het laatste jaar, blijkt dat het percentage onder gebruikers hoger ligt (43% versus 37%).

Uit onder andere de 'Social norms approach' is bekend dat gedrag wordt beïnvloed door de manier waarop normen worden waargenomen en geïnterpreteerd (Curvers, 2021). Eén van de manieren waarop jongeren en jongvolwassenen worden geconfronteerd met drugs(gebruik) is via verschillende mediakanalen. Wanneer het op TV, films, muziek of bijvoorbeeld social media vaak en openlijk over drugs gaat, kan dit bijdragen aan de norm dat het gebruik hiervan

normaal is. In de monitor is onderzocht in hoeverre de jongvolwassen denken dat drugsgebruik (helemaal) geaccepteerd is binnen de media. Hieruit blijkt dat ruim een kwart denkt dat dit het geval is (27%). Bij vergelijken van de groep gebruikers ten opzichte van de niet-gebruikers (laatste jaar) is geen (significant) verschil gebleken. Eén op de vijf jongvolwassenen denkt dat drugsgebruik (helemaal) geaccepteerd is binnen de eigen studie of opleiding (21%). In figuur 5.5 is weergegeven dat gebruikers (laatste jaar) in bijna alle genoemde settings significant meer acceptatie van drugsgebruik ervaren dan niet-gebruikers (laatste jaar).

5.2 Hoe normaal vinden jongvolwassenen het gebruik van drugs?

Naast het meten van de vijf dimensies, waarvan de resultaten in de vorige paragraaf staan beschreven, is de jongvolwassenen ook gevraagd hoe normaal zij het gebruik van (verschillende soorten) middelen vinden (5.2.1). Hierbij moet rekening gehouden worden met het feit dat 'normaal vinden' niet hetzelfde is als goedkeuren. Iemand die het normaal vindt dat bepaalde middelen worden gebruikt door anderen, vindt het niet automatisch ook oké om te doen. Ook is gevraagd in welke setting ze het gebruik van een bepaald middel wel of niet normaal vinden (5.2.2). Vervolgens is gekeken naar de invloed van verschillende sociodemografische gegevens op het al dan niet normaal vinden van drugsgebruik (5.2.3).

5.2.1 Hoe normaal wordt drugsgebruik gevonden: uitgesplitst naar middel

Vanwege de aanname dat jongvolwassenen die zelf wel eens drugs gebruiken, het gebruik van anderen ook eerder normaal zullen vinden, wordt ook bij deze analyse onderscheid gemaakt tussen de groep die het laatste jaar geen drugs gebruikte en de groep die het laatste jaar wel (iets van) drugs heeft gebruikt. Een groot deel van de niet-gebruikers (laatste jaar) blijkt het gebruik van alcohol en roken (inclusief waterpijp en e-sigaret) normaal te vinden (respectievelijk 96% en 77%). Uit de resultaten blijkt verder dat 60% van deze groep het normaal vindt dat iemand af en toe of regelmatig drugs gebruikt. Als

jongvolwassenen nog nooit drugs gebruikt hebben vinden ze het minder vaak normaal; de helft van de nooit-gebruikers geeft aan dat ze het normaal vinden als iemand af en toe of regelmatig gebruikt. Hieronder wordt dit per drugssoort gespecificeerd. Ook is per drugssoort gekeken in welke setting zij het gebruik normaal vinden. Hierbij waren meerdere antwoorden mogelijk.

Cannabis

Meer dan de helft van de niet-gebruikers (laatste jaar) vindt het normaal als iemand af en toe of regelmatig cannabis gebruikt (58%). Daarmee is cannabis de drugssoort waarvan het gebruik het meest normaal wordt gevonden. Het meest normaal wordt het gebruik van cannabis met of bij vrienden thuis gevonden (49%), gevolgd door gebruik op een (huis)feest bij vrienden of gebruik thuis alleen (zonder anderen) (beiden 33%). Onder gebruikers zien we dat het gebruik van cannabis zelfs door meer jongvolwassenen normaal wordt gevonden dan roken (97% versus 92%).

Xtc

Na cannabis wordt het af en toe of regelmatig gebruik van xtc het meest normaal gevonden. Eén op de vijf niet-gebruikers (laatste jaar) vindt het normaal als iemand af en toe of regelmatig xtc gebruikt. Duidelijk de grootste groep vindt het normaal wanneer xtc op een festival wordt gebruikt (18%), gevolgd door het gebruik in een club of discotheek (10%). Onder degenen die zelf wel eens drugs hebben gebruikt (laatste jaar) vindt 80% het normaal om xtc te gebruiken.

Lachgas

Het gebruik van lachgas wordt door niet-gebruikers (laatste jaar) in dezelfde mate normaal gevonden als het gebruik van xtc (18%). Hiermee sluit lachgas de top 3 van drugssoorten die het meest normaal worden gevonden door niet-gebruikers tussen 16 en 27 jaar. Het meest normaal vinden zij het gebruik van lachgas met of bij vrienden thuis (13%), gevolgd door het gebruik op een (huis)feest met vrienden (10%). Zeven procent vindt het normaal als lachgas wordt gebruikt op een festival en slechts 0,5% van de niet-gebruikers vindt het normaal om lachgas te gebruiken in de auto. Van de jongvolwassenen die wel eens drugs gebruikten (laatste jaar) vindt de helft lachgasgebruik normaal (51%).

Tripmiddelen (LSD, paddo's, ketamine, 2C-B)

Het af en toe of regelmatig gebruik van tripmiddelen vinden jongvolwassenen minder normaal dan het gebruik van cannabis, xtc of lachgas (11%). Acht procent vindt het

normaal wanneer dit met of bij vrienden thuis wordt gebruikt, 5% op een festival en 4% op een (huis)feest. Bij gebruikende jongvolwassenen (laatste jaar) vindt 66% het gebruik normaal en daarmee staan -anders dan bij de niet-gebruikers (laatste jaar)- tripmiddelen in de top 3 van drugssoorten die het meest normaal worden gevonden binnen deze groep, naast cannabis en xtc.

Amfetamine

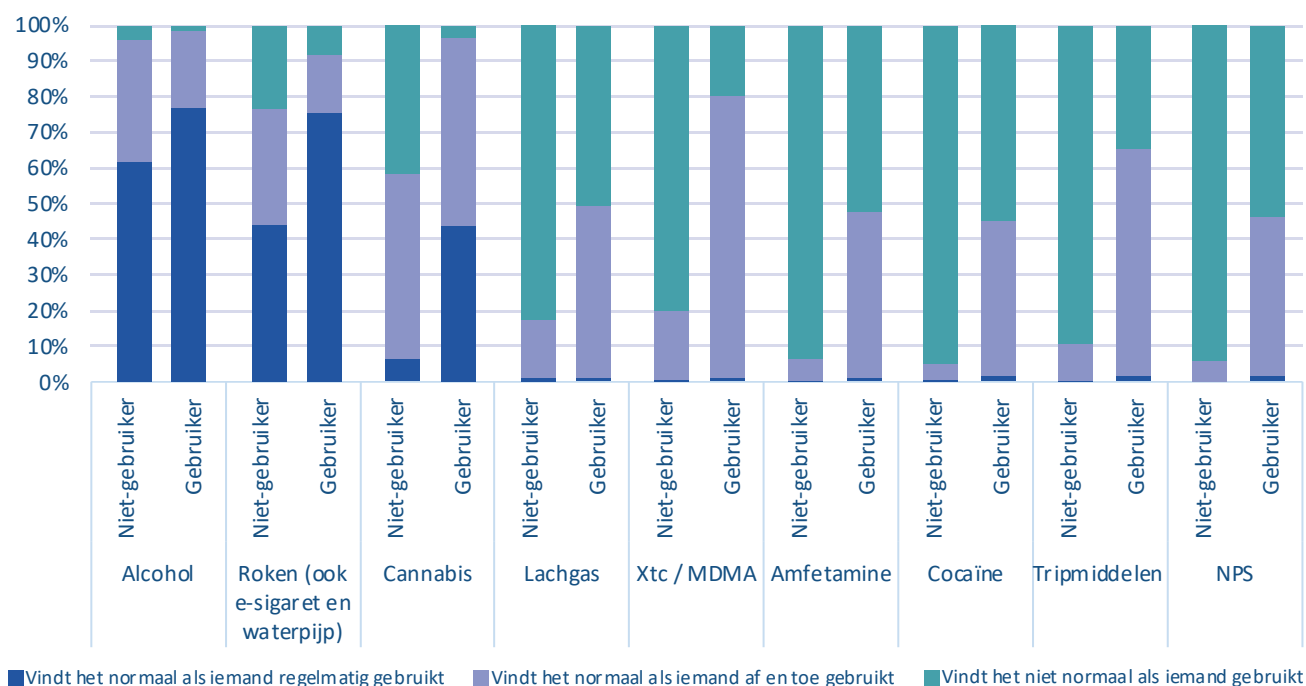
Van de niet-gebruikende jongvolwassenen (laatste jaar) vindt 7% het af en toe of regelmatig gebruik van amfetamine normaal. Dit geldt voor het grootste deel voor het gebruik van amfetamine op een festival (6%), gevolgd door het gebruik in een club of discotheek (3%), met of bij vrienden thuis, en op een (huis)feest (beiden 2%). Van de groep die zelf wel eens drugs heeft gebruikt (laatste jaar) vindt 48% het gebruik normaal, waarvan ook het merendeel aangeeft dit normaal te vinden op een festival.

Cocaïne

Een relatief kleine groep jongvolwassenen die zelf geen drugs gebruikt vindt het normaal wanneer cocaïne af en toe of regelmatig gebruikt wordt (6%). Vier procent vindt dit normaal op een festival, gevolgd door 2% die het normaal vindt wanneer er cocaïne wordt gebruikt op een (huis)feest. Voor gebruikers (laatste jaar) ligt het percentage dat cocaïnegebruik normaal vindt op 45%.

Nieuwe psychoactieve stoffen (NPS)

Net als bij cocaïne vindt eveneens 6% van de niet-gebruikende (laatste jaar) groep het gebruik van NPS normaal. Vier procent vindt het normaal als dit op een festival wordt gebruikt, 3% wanneer het gebruik met of bij vrienden thuis plaatsvindt. Van de groep gebruikende jongvolwassenen (laatste jaar) vindt 46% NPS-gebruik normaal.

Figuur 5.6 Mate van 'gebruik normaal vinden' uitgesplitst naar gebruikers en niet-gebruikers (laatste jaar)

5.2.2 Hoe normaal wordt drugsgebruik gevonden: uitgesplitst naar setting

In tabel 5.1 is per setting weergegeven of de jongvolwassenen gebruik van een specifieke drugs normaal vinden. Hierbij valt op dat de setting lastig los te koppelen is van de soort drugs. Zo wordt bijvoorbeeld het gebruik van cannabis meer normaal gevonden in de thuissituatie en geldt dit bij xtc voor gebruik op een festival. Over het algemeen genomen kunnen we concluderen dat het gebruik van drugs met of bij vrienden thuis als meest normaal wordt beschouwd, cannabis, tripmiddelen en lachgas scoren in deze setting het hoogst. Ook het gebruik op een festival wordt door veel jongvolwassenen normaal gevonden, waarbij xtc, cannabis, amfetamine, cocaïne en NPS-gebruik in deze setting het meest normaal wordt gevonden.

5.2.3 Hoe normaal wordt drugsgebruik gevonden: uitgesplitst naar subgroepen

In deze paragraaf wordt beschreven in hoeverre er verschillen zijn tussen subgroepen in het al dan niet normaler vinden van drugsgebruik. Er is gekeken naar geslacht, leeftijd, woonsituatie, opleiding en vrijetijdsbesteding.

Omdat het 'normaal vinden' van drugsgebruik wordt beïnvloed door het al dan niet eigen gebruik van drugs, is ervoor gekozen om voor dit onderdeel onderscheid te maken naar gebruik (laatste jaar).

Geslacht en leeftijd

Van de jongvolwassenen die zelf geen drugs gebruiken (laatste jaar) vinden mannen vaker dan vrouwen het gebruik van cannabis, amfetamine, cocaïne en tripmiddelen normaal. Dit komt gedeeltelijk overeen met jongvolwassenen die het laatste jaar wel eens drugs hebben gebruikt: daarvan vinden eveneens meer mannen het gebruik van amfetamine, cocaïne en tripmiddelen normaal dan vrouwen, bij de overige drugssoorten is geen (significant) verschil tussen mannen en vrouwen gevonden. Het percentage 16- en 17-jarigen dat het laatste jaar niet heeft gebruikt, maar het gebruik van cannabis en xtc wel normaal vindt is significant lager dan bij de oudere groepen. Bij xtc blijkt daarnaast nog dat meer 23- t/m 27-jarigen het gebruik normaal vinden dan 18- t/m 22-jarigen, het 'normaal vinden' van xtc-gebruik neemt dus toe met de leeftijd. Bij lachgas, amfetamine, cocaïne, tripmiddelen en NPS is er geen verschil tussen de leeftijdsgroepen onder degenen die het laatste jaar geen drugs gebruikten. Voor gebruikers (laatste jaar) is er een verschil in 'normaal

	Cannabis	Xtc	Lachgas	Trip- middelen	Amfeta- mine	Cocaïne	NPS
	%	%	%	%	%	%	%
Thuis met vrienden of bij vrienden thuis	72	23	27	35	11	13	16
Huisfeest of een feest bij vrienden thuis	57	30	22	17	15	18	16
Thuis (alleen)	47	4	7	9	3	3	3
Keet/ schuur/ caravan/ hok	40	9	13	8	6	8	6
Buiten (bijvoorbeeld op straat of in het park)	45	4	6	11	2	2	3
Op een festival	39	50	16	18	26	24	23
In een club/discotheek	16	28	13	6	16	10	13
Op een tentfeest/dorpsfeest	16	8	5	3	5	8	4
In een café of kroeg	15	4	5	2	5	10	4
Bij een poppodium/muziekconcert	17	14	3	4	6	8	5
Club- of verenigingsgebouw	6	1	1	0,8	1	2	1
Op school	4	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4	0,3
Op het werk	2	0,2	0,2	0,2	0,4	0,7	0,3
In de auto	n.b.	n.b.	1	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.

Tabel 5.1 Percentage jongvolwassenen dat middelengebruik normaal vindt in verschillende settings (met top 3 per setting gearceerd)

	Cannabis		Xtc		Lachgas		Trip-middelen		Amfeta-mine		Cocaïne		NPS	
	%		%		%		%		%		%		%	
	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers
Man	97	62	82	22	52	19	70	13	50	9	50	7	49	7
Vrouw	97	56	78	19	45	16	59	9	44	6	39	4	43	5
16-17 jaar	96	46	50	11	48	19	42	8	25	6	25	6	23	5
18 t/m 22 jaar	98	61	80	21	48	18	64	11	43	6	41	5	45	5
23 t/m 27 jaar	96	65	87	26	51	16	71	12	58	9	54	6	53	7

Tabel 5.2 Percentage jongvolwassenen per subgroep geslacht en leeftijd dat gebruik van middel normaal vindt, uitgesplitst naar gebruik (laatste jaar)

vinden' tussen de leeftijdsgroepen bij de meeste drugssoorten aanwezig, behalve bij cannabis en lachgas (tabel 5.2). Bij de overige drugssoorten neemt het 'normaal vinden' van het gebruik toe met de leeftijd.

Woonsituatie

Voor woonsituatie is er een uitsplitsing gemaakt in vier groepen (tabel 5.3). Voor de groep jongvolwassenen die geen drugs gebruikt (laatste jaar) zijn er voor de meeste drugssoorten geen (significante) verschillen zichtbaar tussen de verschillende woonsituaties. Echter, bij cannabis vinden niet-gebruikende jongvolwassenen in een studentenhuis en alleenwonenden het gebruik hiervan wel vaker normaal. Daarnaast is er sprake van een verhoogde mate van 'normaal vinden' ten aanzien van het gebruik van xtc onder niet gebruikende (laatste jaar) jongvol-

wassenen woonachtig in een studentenhuis, maar ook onder niet-gebruikende (laatste jaar) jongvolwassenen die met een partner (en eventuele kinderen) wonen. Voor de groep jongvolwassenen die wel eens drugs gebruiken (laatste jaar) is voor het normaal vinden van het gebruik van xtc, amfetamine, cocaïne, tripmiddelen en NPS een (significant) verschil zichtbaar: minder thuiswonende jongvolwassenen die wel eens drugs gebruiken (laatste jaar) vinden het gebruik ervan normaal dan jongvolwassenen in een andere woonsituatie. Leeftijd kan hierbij een rol spelen, aangezien de jongere groep vaker thuis woont dan de wat oudere groep. Bij tripmiddelen vinden daarnaast (significant) juist meer jongvolwassenen woonachtig in een studentenhuis het gebruik normaal.

	Cannabis		Xtc		Lachgas		Trip-middelen		Amfeta-mine		Cocaïne		NPS	
	%		%		%		%		%		%		%	
	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers
Woont nog thuis	97	56	75	18	49	18	59	10	40	6	39	6	40	5
Met partner (en evt. kinderen)	96	61	84	27	47	17	67	12	54	9	48	5	50	7
In studentenhuis of met andere huisgenoten	99	72	90	34	53	18	78	14	55	8	50	9	54	8
Woont alleen	96	70	84	23	48	11	66	13	59	12	59	8	52	7

Tabel 5.3 Percentage jongvolwassenen per subgroep voor woonsituatie dat gebruik van middel normaal vindt, uitgesplitst naar gebruik (laatste jaar)

	Cannabis		Xtc		Lachgas		Trip-middelen		Amfetamine		Cocaïne		NPS	
	%		%		%		%		%		%		%	
	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers	gebruikers	niet-gebruikers
Vmbo	98	45	73	16	52	18	54	12	47	10	48	10	41	9
Mbo	96	57	76	15	44	16	60	10	46	7	47	6	42	6
Havo/vwo	96	51	61	14	50	18	56	10	36	7	32	5	32	5
Hbo/universiteit	97	65	86	27	51	18	71	12	51	7	46	5	51	5

Tabel 5.4 Percentage jongvolwassenen per subgroep voor opleiding dat gebruik van middel normaal vindt, uitgesplitst naar gebruik (laatste jaar)

Opleiding

Ook voor opleiding wordt onderscheid gemaakt in vier groepen (tabel 5.4). Van de niet-gebruikers (laatste jaar) vinden bij cannabis en xtc meer jongvolwassenen met een hbo- of universitaire opleiding het gebruik ervan normaal. Bij de overige drugssoorten is dit verschil niet aanwezig. Bij cocaïne valt op dat juist significant minder jongvolwassenen van de hbo- en universiteitgroep het gebruik hiervan normaal vinden in vergelijking met jongvolwassenen die vmbo volgen of hebben gevolgd. Tussen de overige opleidingscategorieën is geen (significant) verschil aanwezig.

Van de groep die wel eens drugs gebruikt (laatste jaar) blijken (significant) meer jongvolwassenen met een hbo- of universitaire opleiding het gebruik van xtc, amfetamine, tripmiddelen en NPS normaal te vinden. Bij cocaïne vinden juist minder jongvolwassenen die wel eens drugs gebruiken (laatste jaar) met (ten hoogste) havo/vwo het normaal om dit te gebruiken ten opzichte van de overige categorieën.

Vrijtijdsbesteding

Voor vrijetijdsbesteding is gekeken naar vijf verschillende activiteiten, waarbij als criterium geldt dat de jongvolwassene de betreffende activiteit in het laatste jaar ten minste maandelijks heeft gedaan. Belangrijk hierbij te melden is dat de jongvolwassenen meerdere activiteiten konden aangeven, waardoor er overlap bestaat tussen de categorieën. Voor de verschillende categorieën is gekeken of er een verschil is tussen de groep die de betreffende activiteit ten minste maandelijks doet en de groep waarbij dit niet het geval is en is daarbij uitgesplitst naar gebruik.

Voor de groep niet-gebruikers (laatste jaar) is te zien dat bij de drugssoorten cannabis, xtc en lachgas, uitgaanders het gebruik ervan vaker normaal vinden dan niet-uitgaanders. Opvallend is dat hetzelfde te zien is bij de groep niet-gebruikers (laatste jaar) die regelmatig tijd met vrienden doorbrengt; zij vinden cannabis-, xtc en lachgasgebruik eveneens vaker normaal dan hun leeftijdgenoten die niet regelmatig tijd met vrienden doorbrengen. Daarnaast blijkt ook een verschil te bestaan bij gamers: niet-gebruikende gamers vinden het gebruik van cannabis en tripmiddelen vaker normaal dan de niet-gamers. Voor de overige drugssoorten en vrijetijdsactiviteiten zijn er geen (significante) verschillen.

Kijkend naar de groep gebruikers (laatste jaar), blijken er voor de meeste vrijetijdsactiviteiten verschillen te bestaan tussen de groep die deze activiteit regelmatig doet en de groep waarvoor dit niet geldt. Bij de jongvolwassenen die regelmatig buiten hangen en wel eens drugs gebruiken (laatste jaar) is te zien dat zij het gebruik van cannabis, lachgas en tripmiddelen vaker normaal vinden dan degenen die dat niet (regelmatig) doen. Voor gamers die wel eens drugs gebruiken (laatste jaar) blijkt dat zij het gebruik van tripmiddelen vaker normaal vinden dan de niet-gamers. Verder is het beeld voor jongvolwassenen uitgaanders en jongvolwassenen die regelmatig tijd met vrienden doorbrengen en wel eens gebruiken (laatste jaar) enigszins gelijk: meer van hen vinden het gebruik van lachgas, xtc, cocaïne en NPS normaal. Voor de uitgaanders geldt daarnaast nog dat zij amfetaminegebruik vaker normaal vinden.

5.3 Samenvatting

5.3.1 Vijf dimensies

Voor de vijf dimensies van normalisering vallen een aantal dingen op. Bij het gebruik zien we dat cannabis de meest gebruikte drug is. Dit geldt voor zowel *ooit gebruik* als voor *recent en regelmatig gebruik*. Het percentage jongvolwassenen dat ooit cannabis heeft gebruikt is bijna net zo hoog als het percentage dat rookt (inclusief waterpijp en e-sigaret). Na cannabis wordt xtc door veel jongvolwassenen gebruikt. Hierbij ligt overigens het regelmatig gebruik fors lager dan het recent gebruik. De *toegankelijkheid* tot drugs is gemeten voor cannabis, xtc en lachgas. Jongvolwassenen die zelf nooit drugs hebben gebruikt gaan ervan uit dat ze het makkelijkst aan cannabis kunnen komen en het moeilijkst aan lachgas.

Voor het meten van de *sociale accommodatie* zijn de attitudes van de jongvolwassenen ten opzichte van drugs (gebruik) vergeleken met de door de jongvolwassene veronderstelde attitudes van hun directe omgeving (ouders/verzorgers en vrienden). Wat hierbij opvalt is dat de attitudes van de eigen vrienden een stuk positiever worden ingeschat dan de eigen attitude. De attitude van de ouders/verzorgers wordt daarentegen fors minder positief ingeschat.

Als het gaat om de *culturele accommodatie* blijkt dat vier op de tien jongvolwassenen denken dat drugs (helemaal) geaccepteerd zijn binnen de Nederlandse samenleving, waarbij het percentage voor gebruikers hoger uitvalt dan voor niet-gebruikers (nooit of laatste jaar niet gebruikt) (respectievelijk 43% en 37%). Ruim een kwart denkt dat drugs (helemaal) geaccepteerd zijn in de media, waarbij geen verschil is tussen de groepen gebruikers en niet-gebruikers.

5.3.2 Hoe normaal vinden jongvolwassenen drugsgebruik?

Zoals al eerder is genoemd, blijkt dat het percentage jongvolwassenen dat het gebruik van een bepaald middel normaal vindt voor een groot deel wordt bepaald door wel of geen eigen gebruik. Samenvattend kunnen we concluderen dat de meerderheid van de jongvolwassenen het laatste jaar geen drugs heeft gebruikt, het normaal vindt als iemand af en toe of regelmatig drugs gebruikt. De grootste groep vindt het gebruik van cannabis normaal. Het gebruik van andere middelen wordt minder normaal gevonden. Het gebruik met of bij vrienden thuis wordt het vaakst normaal gevonden als setting om te gebruiken (m.n. cannabis en tripmiddelen), gevolgd door het gebruik op een festival (m.n. xtc en cannabis).

Ook is gekeken naar verschillende subgroepen jongvolwassenen en de mate waarin zij het gebruik van drugs normaal vinden (tabel 5.6). Er is uitgesplitst naar geslacht, leeftijd, opleiding, woonsituatie en vrijetijdsbesteding. Onder niet-gebruikers (laatste jaar) vinden meer mannen het gebruik van amfetamine, cocaïne en tripmiddelen normaal dan vrouwen. Daarnaast blijkt dat bij xtc het percentage jongvolwassenen dat het gebruik normaal vindt significant stijgt bij een toename van de leeftijd.

Bij opleiding blijkt dat meer niet-gebruikers (laatste jaar) met een hbo- of universitaire opleiding het gebruik van cannabis en xtc normaal vinden dan de overige opleidingen. Verder valt op dat voor cocaïne juist minder jongvolwassenen binnen de hbo- en universiteitgroep het gebruik normaal lijken te vinden ten opzichte van de overige opleidingen. Het verschil met de vmbo-groep is significant.

Bij de woonsituatie blijkt dat niet-gebruikende jongvolwassenen (laatste jaar) wonend in een studentenhuis het gebruik van cannabis en xtc vaker normaal vinden dan jongvolwassenen in een andere woonsituatie.

Bij cannabis is eveneens sprake van een verhoogde mate van 'normaal vinden' van gebruik door alleenwonenden; bij xtc geldt dit ook voor jongvolwassenen die met een partner (en eventuele kinderen) wonen.

Als laatste is gekeken naar de vrijetijdsactiviteiten die jongvolwassenen regelmatig doen. Cannabis-, xtc- en lachgasgebruik blijkt onder niet-gebruikers (laatste jaar) vaker normaal te worden gevonden door jongvolwassenen die regelmatig uitgaan of tijd doorbrengen met hun vrienden dan jongvolwassenen die deze activiteiten niet (regelmatig) doen in hun vrije tijd. Gamers vinden daarnaast het gebruik van cannabis en tripmiddelen vaker normaal dan de groep niet-gamers.

Vindt het gebruik van middel vaker normaal (af en toe of regelmatig)

	Cannabis	Xtc	Lachgas	Amfeta- mine	Cocaïne	Trip- middelen	NPS
Geslacht	mannen			mannen	mannen	mannen	
Leeftijd	18 t/m 22 jaar	18 t/m 22 jaar					
	23 t/m 27 jaar	23 t/m 27 jaar					
Woonsituatie	woont in studenten- huis	woont in studenten- huis					
	woont alleen	woont met partner					
Opleiding	hbo/ universi- teit	hbo/ universi- teit					
Vrijetijdsbesteding (tenminste maandelijks)	uitgaan	uitgaan	uitgaan			gamen	
	tijd door- brengen met vrienden	tijd door- brengen met vrienden	tijd door- brengen met vrienden				
	gamen						

Tabel 5.6 Kenmerken van niet gebruikende jongvolwassenen (laatste jaar) die het gebruik van een middel vaker normaal vinden (significant verschil)

6. Discussie en conclusies

Om drugsgebruik in de toekomst te verminderen is het van belang om meer zicht te krijgen op de factoren die het huidige drugsgebruik beïnvloeden. De resultaten van de monitor die in dit rapport beschreven zijn bevatten kenmerken van drugsgebruikers en niet-gebruikers, de hoeveelheden en setting waarin drugs wordt gebruikt, en gaan daarnaast over de relatie tussen determinanten, intentie tot gebruik en normalisatie. Elk hoofdstuk beschrijft de belangrijkste resultaten in een afsluitende samenvatting. In dit hoofdstuk gaan we in op de vraag of het gebruik van drugs genormaliseerd is. Door deze vraag te beantwoorden bespreken we de meest opvallende resultaten die de monitor heeft opgeleverd. Maar eerst zullen we een korte beschrijving geven van de doelgroep en we sluiten af met aanbevelingen voor preventie.

6.1 Beschrijving doelgroep in relatie tot drugsgebruik

Er is een duidelijke relatie tussen drugsgebruik en geslacht, leeftijd en woonsituatie. Voor bijna alle drugs geldt dat meer mannen dan vrouwen gebruiken. Vanaf 18 jaar neemt het drugsgebruik toe, al varieert de piek per drugs. Vooral bij jongvolwassenen die in een studentenhuus of alleen wonen is het drugsgebruik significant hoger. Opleiding, subjectieve etniciteit en werksituatie hebben naast deze kenmerken geen significant effect op drugsgebruik. Wel zien we dat jongvolwassenen die zich niet Nederlands voelen vaker recent lachgas hebben gebruikt.

Wat opvalt is dat gebruikers meer buiten hangen, vaker op stap gaan en veel tijd doorbrengen met vrienden. Niet-gebruikers van drugs hebben meer hobby's thuis (ten opzichte van gebruikers van cannabis, xtc, tripmiddelen), gaan regelmatig naar een club of vereniging (ten opzichte van cannabisgebruikers) of gamen meer (ten opzichte van xtc-gebruikers). In vergelijking met niet-gebruikers gaan drugsgebruikers vaker naar huisfeesten, een café, festivals, een club of discotheek. Toch vindt gebruik opvallend veel plaats in de huissetting (huisfeest, feest bij vrienden, thuis met/bij vrienden en alleen thuis), al zien we per drug dat de setting verschilt: cannabis wordt het meest thuis of bij vrienden gebruikt, xtc op festivals.

De frequentie van cannabisgebruik is hoger dan van andere drugs als we kijken naar maandelijks, wekelijks en dagelijks gebruik. Cannabis wordt gevolgd door xtc en tripmiddelen.

Het recent gebruik van cannabis en cocaïne is het laagst bij jongeren op de havo/vwo. Xtc is het meest recent gebruikt door jongvolwassenen op hbo/universiteit.

Interpretatie van bereikte doelgroep en gebruikscijfers

Het is niet vast te stellen of onze onderzoekspopulatie representatief is voor de populatie 16- t/m 27-jarigen in Oost-Brabant, aangezien er geen accurate referentiegegevens voorhanden zijn. Op basis van de achtergrondkenmerken lijkt de groep jongvolwassenen echter niet helemaal representatief te zijn. Voor leeftijd en geslacht is daarom in het databestand gecorrigeerd op basis van de verdeling van de populatie 16- t/m 27-jarigen in de afzonderlijke gemeenten. In verhouding zijn er meer jongvolwassenen met een hbo- of wo opleiding ten opzichte van de referentiegroep uit de GGD Gezondheidsmonitor (2020). Dit kan (gedeeltelijk) verklaard worden doordat op een andere manier gemeten is. In deze monitor zien we ten opzichte van de jongvolwassenen in de Gezondheidsmonitor ook een groter aandeel dat (nog) bij de ouders woont. Dit verschil is waarschijnlijk grotendeels te verklaren door het feit dat het een jongere doelgroep betreft. Tot slot ligt het gebruik van drugs onder de deelnemers die via social media zijn geworven, significant hoger dan de groep die op andere manieren geworven zijn. Dit kan invloed hebben op de totale gebruikscijfers die in dit rapport weergegeven worden. Het heeft geen invloed op de vergelijkingen die we presenteren als het gaat om verschillen tussen gebruikers en niet-gebruikers, en de verbanden met determinanten van gebruik. Wel zien we dat het drugsgebruik normalisatie versterkt (zie bijlage 1 voor een uitgebreidere toelichting) en de wervingsmethode heeft daarom invloed op de resultaten van de mate van normalisering.

De coronacrisis heeft een uitwerking op het drugsgebruik die zich op verschillende manieren manifesteert. In deze monitor zien we op totaalniveau geen verschillen, maar wel een verschuiving op individu-niveau: van de jongvolwassenen geeft 16% aan minder vaak drugs te gebruiken, 18% vaker en 17% even vaak. De soort drugs is nauwelijks veranderd.

Op basis van de resultaten uit de monitor Trippen of Skippen kunnen de resultaten niet helemaal gegeneraliseerd worden naar de totale groep 16- t/m 27-jarigen in Oost-Brabant, omdat niet is vast te stellen of de onderzoekspopulatie hiervoor voldoende representatief is. Ondanks dit gegeven leveren de onderzoeksresultaten voldoende zinvolle en bruikbare inzichten om interventies en communicatieboodschappen te ontwikkelen.

6.2 Is het gebruik van drugs genormaliseerd?

Wanneer het gaat over normalisering van drugsgebruik, dan zijn er vijf dimensies geformuleerd door Parker e.a. (2002) om de mate van normalisering te meten: toegang en beschikbaarheid, experimenteren, recent en regelmatig gebruik, sociale accommodatie en culturele accommodatie. Enerzijds zijn het factoren die bij kunnen dragen aan het ontstaan van normalisering, anderzijds geven de dimensies inzicht in de mate van normalisering. Er zijn geen afkappunten om te bepalen of een drug genormaliseerd is. Wat we wel zien is dat normalisatie verschilt per drug en setting, maar vooral ook of de jongvolwassene het laatste jaar drugs heeft gebruikt.

Belangrijke conclusies

- De helft van de jongvolwassenen die zelf nooit drugs hebben gebruikt vindt het niet normaal als anderen wel drugs gebruiken.
- Op basis van ooit-gebruik (*experimenteren*) zijn van de verschillende drugsoorten cannabis, xtc, lachgas en tripmiddelen het meest genormaliseerd.
- Op basis van *recent en regelmatig gebruik* is eveneens cannabis het meest genormaliseerd, gevolgd door xtc.
- Attitudes van de eigen vrienden worden een stuk positiever ingeschat dan hun eigen attitude ('vindt het gebruik oké'). De attitude van de ouders/verzorgers wordt daarentegen fors minder positief ingeschat (*sociale accommodatie*). Ook hier de meest positieve attitudes bij cannabis, gevolgd door xtc, tripmiddelen (gebruikers) en lachgas (niet-gebruikers).
- De acceptatie van drugs (*culturele accommodatie*) wordt hoog ingeschat: 40% in de algemene Nederlandse

samenleving en 25% in de media. Er is een verschil tussen gebruikers en niet-gebruikers (laatste jaar) hoe jongvolwassenen aankijken tegen de acceptatiegraad binnen de Nederlandse samenleving en de eigen studie/opleiding. Dit verschil zien we niet terug ten aanzien van media.

- Op de vraag of jongvolwassenen het gebruik van cannabis *normaal vinden* geeft de meerderheid hier een bevestigend antwoord op, ongeacht of ze het laatste jaar zelf drugs gebruikt hadden. Alleen van de jongvolwassenen die het laatste jaar wel eens drugs hebben gebruikt, vindt het merendeel ook het gebruik van xtc en tripmiddelen normaal. Dit geldt niet voor amfetamine, cocaïne, lachgas en NPS.
- Drugsgebruik in de thuissetting is door jongvolwassenen die het laatste jaar drugs gebruiken het meest genormaliseerd als het gaat om cannabis en tripmiddelen, op basis van de vraag hoe normaal het wordt gevonden.
- Gebruik van xtc is genormaliseerd op festivals bij jongvolwassenen die het laatste jaar drugs hebben gebruikt, daarnaast vindt bijna één op de vijf jongvolwassenen die geen drugs hebben gebruikt dit normaal.

6.3 Aanbevelingen voor preventie

De monitor heeft verschillende determinanten gevonden die een relatie hebben met drugsgebruik. De resultaten leiden tot de volgende aanbevelingen:

- Het is belangrijk om aandacht te besteden aan specifieke groepen en locaties waar drugsgebruik vaker voorkomt. Het gebruik is hoger bij mannen (dan bij vrouwen) en vanaf 18 jaar neemt het gebruik sterk toe. Jongvolwassenen die in een studentenhuus of alleen wonen gebruiken vaker drugs dan jongvolwassenen die bij hun ouders of met een partner wonen. Locaties waar drugsgebruik vaker

- voorkomt en normaler wordt gevonden zijn festivals, thuis met of bij vrienden en een huisfeest.
- Jongvolwassenen die het laatste jaar geen drugs hebben gebruikt, hebben meer hobby's thuis (waaronder gamen) en gaan regelmatig naar een club of vereniging. Investeren in georganiseerde vrijetijdsbesteding blijkt een positieve invloed te hebben om drugsgebruik te voorkomen. Dit is ook een belangrijke factor binnen het IJslands preventie-model.
 - Nooit-gebruikers hebben een negatieve attitude ten aanzien van drugs (m.u.v. cannabis). Een negatieve attitude werkt preventief en vermindert de intentie drugs te gebruiken. Het is dus belangrijk om deze vast te houden en te versterken. Bij voorkeur voordat ze in aanraking komen met drugsgebruik. Een attitude kan veranderen wanneer ze leeftijdsgenoten treffen die drugs gebruiken, bijvoorbeeld op een festival waar drugsgebruik meer genormaliseerd is. Als ze drugs gaan gebruiken verandert hun attitude en worden eerdergenoemde redenen, zoals gezond willen leven, minder belangrijk.
 - Niet-gebruikers hebben minder positieve uitkomstverwachtingen en meer negatieve uitkomstverwachtingen in vergelijking met gebruikers. Gebruikers blijven gebruiken ondanks negatieve verwachtingen, doordat positieve verwachtingen meer dan zes keer sterker samenhangen met de intentie om te (blijven) gebruiken. Door gebruik kunnen positieve verwachtingen toeneemen en belangrijker worden, hierdoor kan het moeilijker worden om de intentie tot gebruik te verminderen. Preventie van initieel drugsgebruik en het ontstaan van positieve verwachtingen is daarom belangrijk.
 - De meest genoemde positieve effecten voor cannabis zijn rustig worden, gezellige tijd, een fijn gevoel, verminderen van stress en beter slapen. Voor xtc zijn dat een fijn gevoel, gezellige tijd, losser worden en langer door kunnen gaan. Het werkt preventief door in te zetten op alternatieven voor 'redenen van gebruik', zoals rustig worden, stress verminderen of beter slapen. Als jongvolwassenen een goed alternatief hebben, worden deze redenen om te gebruiken minder relevant en belangrijk.
 - Redenen van niet-gebruik zijn vooral van persoonlijke aard. De resultaten kunnen aanleiding zijn om bij voorlichting in te zetten op voordelen van niet-gebruik, zoals een gezonde leefstijl en het behoud van controle.
 - Jongvolwassenen vinden het belangrijk wat ouders en vrienden vinden. Als jongvolwassenen denken dat anderen een negatieve attitude hebben ten aanzien van drugs verkleint dit de intentie om te gebruiken.
 - De meerderheid geeft aan dat ouders het gebruik van drugs door de jongvolwassenen zelf (helemaal) niet oké zouden vinden. De verwachte houding van ouders is minder negatief ten aanzien van cannabis. Het is belangrijk dat ouders praten en afspraken maken over drugs, maar nog belangrijker is dat ze daarbij ook echt duidelijk aangeven dat ze het gebruik van drugs niet oké vinden. Wat jongvolwassenen denken dat ouders vinden hangt sterker samen met de intentie om te gebruiken, dan het al dan niet praten en afspraken maken. Het is belangrijk ouders hierop te attenderen.
 - De meerderheid overschat het drugsgebruik door leeftijdsgenoten. Gebruikers schatten het gebruik door leeftijdsgenoten hoger in dan niet-gebruikers. Overschatting verhoogt de kans op gebruik. Als een norm wordt overschat werkt het preventief om de juiste norm van het gewenste gedrag te communiceren; dat er veel jongvolwassenen zijn die niet gebruiken.
 - Twee derde (67%) van de cannabisgebruikers (laatste jaar) heeft de intentie om komend jaar weer te gaan gebruiken. Bij xtc-gebruikers (laatste jaar) is zelfs 86% van plan om komend jaar weer te gaan gebruiken. 9% van de jongvolwassenen die het laatste jaar drugs heeft gebruikt, heeft de intentie komend jaar niet te gebruiken. Als jongvolwassenen nooit drugs hebben gebruikt, verwachten ze dat ze dit komend jaar ook niet zullen gaan doen (97%).
 - De intentie om volgend jaar te blijven of gaan gebruiken hangt het sterkst samen met een positieve attitude, de verwachte positieve effecten van het middel, het aantal beste vrienden dat drugs gebruikt, de inschatting dat ouders of vrienden het gebruik van drugs oké vindt en de afwezigheid van verwachte negatieve effecten. Er is geen verband gevonden voor eigen effectiviteit en intentie om drugs te gebruiken. Dit heeft mogelijk te maken met de hoge eigen effectiviteit die gemeten is in het onderzoek. Eigen effectiviteit gaat over de inschatting van jongvolwassenen zelf of ze in staat zijn om drugs te weigeren. Dit staat niet gelijk aan het bezitten van vaardigheden om de verleiding daadwerkelijk te weerstaan. De mate van zelfregulatie en andere vaardigheden zijn niet gemeten in het onderzoek. Interventies om de intentie tot drugsgebruik te voorkomen kunnen zich richten op het versterken van een negatieve attitude ten aanzien van drugs, het verminderen van positieve uitkomstverwachtingen en het beïnvloeden van de injunctieve en descriptieve normen van vrienden, leeftijdsgenoten en ouders.

7. Bronnen

Bahr, S. J., Hoffmann, J. P., & Yang, X. (2005). Parental and Peer Influences on the Risk of Adolescent Drug Use. *The Journal of Primary Prevention*, 529-551.

Barkin, S., Smith, K., & DuRant, R. (2002). Social Skills and Attitudes Associated With Substance Use Behaviors Among Young Adolescents. *Journal of adolescent health*, 448-454.

Bessie, N., Kaur, J., & Kalra-Ramjoo, S. (2018). *Understanding the Determinants of Substance Misuse*. Mississauga: Region of peel.

Bilderbeek, B., & Spronk, D. (2021). *Corona, middelengebruik en het nieuwe uitgaan*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Brabantse GGD-en. (2021). *GGD Gezondheidsmonitor Volwassenen (18-64 jaar) 2020*. GGD Hart voor Brabant, GGD Brabant Zuidoost en GGD West-Brabant.

Brug, J., van Assema, P., & Lechner, L. (2017). *Gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering: een planmatige aanpak*. Assen: Uitgeverij Koninklijke Van Gorcum.

Curvers, N. (2021). *Resultaten Euroregional Health Survey (EHS). Doelgroep: jongeren 12-26 jaar*. euPrevent SNA .

De Wilde, E., Vercoulen, E., Jobse, G., Scholten, H., de Greeff, J., Monshouwer, K., . . . den Hollander, W. (2021). *Het IJslandse preventiemodel in Nederland. Eindevaluatie van het beleidsvormend leertraject voor de aanpak van middelengebruik onder jongeren*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Dijkstra, B., van Duijnhoven, M., Ketelaars, D., & van Tilburg, L. (2021). *Monitor regioproject SKIP. Trippen of Skippen: Monitor van drugsgebruik en determinanten - Inventarisatie van literatuur en beschikbare informatie*.

Eisenberg, M., Toumbourou, J., Catalano, R., & Hemphill, S. (2014). Social Norms in the Development of Adolescent Substance Use: A Longitudinal Analysis of the International Youth Development Study. *Journal of Youth and Adolescence*, 43(9), 148.

Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, Attitude, Intention and Behavior: An introduction to Theory and Research*. Adison-Wesley Pub.

Goossens, F. (2012). *Verslaving: Maatschappelijke gevolgen*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Lombaert, G. (2010). *Middelengebruik bij 12- tot 18-jarige*. Gent: De Sleutel.

Möhle, M., van der Pol, P., van Goor, M., & Goossens, F. (2018). *Strategische verkenning cannabispreventie*. Utrecht: Trimbos-Instituut.

Parker, H., Williams, L., & Aldridge, J. (2002). The Normalization of 'Sensible' Recreational Drug Use: Further Evidence from the North West England Longitudinal Study. *Sociology*.

Perkins, H. W. (2002). Social Norms and the Prevention of Alcohol Misuse in Collegiate Contexts. *Journal of studies on alcohol*, 164-172.

Peters. (2019, 11 5). Is er sprake van 'normalisering van drugsgebruik'?

Peters, G. (2019). Normalisering van middelengebruik in Nederland.

Smeets, L., Monshouwer, K., Matyeva, I., de Wilde, E. J., & de Greeff, J. (2019). *De IJslandse aanpak van middelengebruik onder jongeren: kansen van dit preventiemodel voor de Nederlandse situatie*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Snoek, A., Wits, E., Stel, J., & Mheen, D. (2010). *Kwetsbare groepen jeugdigen en (problematisch) middelengebruik: visie en interventiematrix*. Amersfoort: Resultaten scoren.

Spronk, D., van Gelder, B., Nabben, T., & de Jonge, M. (2020). *Cocaïne: wie gebruikt het en waarom? Een verkennend onderzoek naar gebruikers van cocaïne in Nederland*. Utrecht: Trimbos-Instituut.

Taylor, D. (2000). The Word on the Street: Advertising, Youth Culture and Legitimate Speech in Drug Education. *Journal of Youth Studies*.

Van Dorsselaer, S., & Goossens, F. (2015). *Alcohol-, tabaks- en drugsgebruik door studenten. Inventarisatie van (onderzoeken naar) prevalentieschattingen onder MBO-, HBO- en WO-studenten in Nederland*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Van Laar, M., Beenackers, E., Cruts, G., Ketelaars, T., Kuin, M., Meijer, R., . . . Strada, L. (2021). *Nationale Drug Monitor Jaarbericht 2020*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Van Laar, M., Cruts, G., Van Miltenburg, C., Strada, L., Ketelaars, T., Croes, E., . . . Meijer, R. (2020). *Nationale Drug Monitor Jaarbericht 2019*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Bijlage 1

Toelichting representativiteit respondenten Trippen of Skippen

In de periode van 1 oktober tot en met 31 december 2021 zijn 16 t/m 27-jarige inwoners van Oost-Brabant gevraagd om de vragenlijst in te vullen. De vragenlijst is (na opschoning) ingevuld door 11.067 personen. Er is geen steekproef getrokken, maar jongvolwassenen zijn actief geworven via verschillende methoden. Ten behoeve van de duiding van de resultaten is gekeken naar de representativiteit van de onderzoeksgroep.

Achtergrondkenmerken in relatie tot middelengebruik

Om te kijken welke achtergrondkenmerken samenhangen met het gebruik van middelen, is een logistische regressie-analyse uitgevoerd. De kenmerken die zijn toegevoegd aan de analyse zijn geslacht, leeftijd, woonsituatie, (subjectieve) etniciteit, werksituatie en opleiding. Hieruit blijkt dat voor drugsgebruik een significante samenhang bestaat met leeftijd, geslacht en woonsituatie, maar anders dan verwacht vanuit de landelijke literatuur, niet met opleiding.

Leeftijd en geslacht

Voor leeftijd en geslacht is gecorrigeerd aan de hand van weegfactoren gebaseerd op de werkelijke verdeling binnen de afzonderlijke gemeenten. Op andere kenmerken dan leeftijd en geslacht kan niet gewogen worden, omdat we daarbij niet beschikken over accurate populatiegegevens.

Opleiding

Op basis van vergelijking van opleiding van de jongvolwassenen met de gegevens van de 18- t/m 27-jarigen uit de GGD Gezondheidsmonitor lijkt onze groep jongvolwassenen eveneens niet helemaal representatief voor de populatie 16- t/m 27-jarigen in de regio. In verhouding zijn er meer jongvolwassenen met een hbo- of wo opleiding ten opzichte van de referentiegroep uit de Gezondheidsmonitor. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat deze groepen niet goed met elkaar te vergelijken zijn, omdat het meten van opleiding binnen de monitor Trippen of Skippen op een andere wijze is gedaan dan binnen de Gezondheidsmonitor van de GGD; hierbij is (vanwege de jonge doelgroep) namelijk gekeken naar het hoogste huidige niveau in plaats van het hoogst afgeronde niveau (zoals bij de Gezondheidsmonitor).

Woonsituatie

Net als voor opleiding is geprobeerd de woonsituatie van de groep jongvolwassenen te vergelijken met de gegevens van 18- t/m 27-jarigen uit de GGD Gezondheidsmonitor. Ook hierbij is de vergelijking lastig te maken, omdat de antwoordcategorieën niet één op één overeenkomen met elkaar. Daarnaast is de leeftijdsgroep bij de Gezondheidsmonitor vanaf 18 jaar in plaats van 16 jaar, wat voor de woonsituatie van invloed is.

De categorieën die overeenkomen (woont met ouders, woont alleen) zijn naast elkaar gelegd en daarbij zien we dat binnen de groep jongvolwassenen van Trippen of Skippen vooral een groter aandeel dat (nog) bij de ouders woont. Dit verschil is waarschijnlijk grotendeels te verklaren door het feit dat het een jongere doelgroep betreft.

Manier van werving

Binnen de logistische regressieanalyse is ook gekeken naar de manier van werven. Deze blijkt significant samen te hangen met middelengebruik. Er zijn op verschillende manieren deelnemers voor het onderzoek geworven. Zo is er een social mediacampagne geweest, maar zijn ook deelnemers geworven via scholen of bijvoorbeeld op basis van een uitnodiging via de post. Het is gebleken dat met elke afzonderlijke wervingsmethode een verschillende doelgroep bereikt wordt. Onder de deelnemers die via social media zijn geworven, ligt het gebruik van drugs significant hoger dan de groep die op een andere manier geworven is. Deels is dit te verklaren doordat dit een wat oudere groep betreft. Daarnaast is het mogelijk dat gebruikers sneller getriggerd worden om een vragenlijst over drugs in te vullen dan de groep die niet gebruikt op het moment dat zij een advertentie tegenkomen op social media.

Conclusie

Het is niet vast te stellen of onze onderzoekspopulatie representatief is voor de populatie 16- t/m 27-jarigen in Oost-Brabant, aangezien er geen accurate referentiegegevens voorhanden zijn. Op basis van de achtergrondkenmerken lijkt de groep jongvolwassenen echter niet helemaal representatief te zijn. Voor leeftijd en geslacht is daarom in het databestand gecorrigeerd op basis van de verdeling van de populatie 16- t/m 27-jarigen in de afzonderlijke gemeenten. In verhouding zijn er meer

jongvolwassenen met een hbo- of wo opleiding ten opzichte van de referentiegroep uit de GGD Gezondheidsmonitor. Dit kan (gedeeltelijk) verklaard worden doordat op een andere manier gemeten is. In deze monitor zien we ten opzichte van de voorgenoemde referentiegroep ook een groter aandeel dat (nog) bij de ouders woont. Dit verschil is waarschijnlijk grotendeels te verklaren door het feit dat het een jongere doelgroep betreft.

Tot slot ligt het gebruik van drugs onder de deelnemers die via social media zijn geworven, significant hoger dan de groep die op een andere manier geworven is. Dit kan invloed hebben op de totale gebruikscijfers die in dit rapport weergegeven worden. Dit heeft geen invloed op de vergelijkingen die we presenteren als het gaat om verschillen tussen gebruikers en niet-gebruikers, en de verbanden met determinanten van gebruik. Wel zien we dat het drugsgebruik normalisatie versterkt.

Op basis van de resultaten uit de monitor Trippen of Skippen kunnen de resultaten niet helemaal gegeneraliseerd worden naar de totale groep 16- t/m 27-jarigen in Oost-Brabant, omdat niet is vast te stellen of de onderzoekspopulatie hiervoor voldoende representatief is. Ondanks dit gegeven leveren de onderzoeksresultaten voldoende zinvolle en bruikbare inzichten om interventies en communicatieboodschappen te ontwikkelen.

Bijlage 2

Tabellen drugsgebruik (%)

Cannabis	Nooit-gebruikers	Laatste jaar	Laatste maand
Jongvolwassenen (totale groep)	39	43	24
Manier van werven			
Alleen via brief	53	27	12
Alleen via school	65	27	12
Alleen via social media	20	60	36
Geslacht			
Man	32	51	31
Vrouw	46	35	16
Leeftijd			
16 t/m 17 jaar	71	25	14
18 t/m 22 jaar	35	52	30
23 t/m 27 jaar	31	41	21
Opleiding (hoogst afgerond of huidig)			
Vmbo	47	38	28
Mbo	40	42	25
Havo/vwo	62	32	18
Hbo/universiteit	32	47	24
Subjectieve etniciteit			
Voelt zich alleen Nederlands	39	43	23
Voelt zich Nederlands en een andere nationaliteit	40	50	34
Voelt zich niet Nederlands	48	40	31

Tabel 1 Cannabisgebruik naar achtergrondkenmerk

Xtc	Nooit-gebruikers	Laatste jaar	Laatste maand
Jongvolwassenen (totale groep)	61	29	12
Manier van werven			
Alleen via brief	79	13	3
Alleen via school	89	8	2
Alleen via social media	37	49	23
Geslacht			
Man	56	34	15
Vrouw	67	24	10
Leeftijd			
16 t/m 17 jaar	94	5	2
18 t/m 22 jaar	61	32	14
23 t/m 27 jaar	49	35	14
Opleiding (hoogst afgerond of huidig)			
Vmbo	64	24	8
Mbo	64	25	10
Havo/vwo	86	12	6
Hbo/universiteit	53	36	15
Subjectieve etniciteit			
Voelt zich alleen Nederlands	60	30	13
Voelt zich Nederlands en een andere nationaliteit	66	22	9
Voelt zich niet Nederlands	78	11	6

Tabel 2 xtc-gebruik naar achtergrondkenmerk

Tripmiddelen	Nooit-gebruikers	Laatste jaar	Laatste maand
Jongvolwassenen (totale groep)	68	23	8
Manier van werven			
Alleen via brief	83	9	3
Alleen via school	91	7	2
Alleen via social media	48	38	13
Geslacht			
Man	59	30	11
Vrouw	77	15	5
Leeftijd			
16 t/m 17 jaar	93	6	2
18 t/m 22 jaar	67	25	9
23 t/m 27 jaar	58	27	9
Opleiding (hoogst afgerond of huidig)			
Vmbo	72	14	5
Mbo	72	20	7
Havo/vwo	86	11	4
Hbo/universiteit	61	28	10
Subjectieve etniciteit			
Voelt zich alleen Nederlands	67	23	8
Voelt zich Nederlands en een andere nationaliteit	68	19	5
Voelt zich niet Nederlands	76	19	10

Tabel 3 Tripmiddelen (lsd, paddo's, zC-B, ketamine) gebruik naar achtergrondkenmerk

LSD	Nooit-gebruikers	Laatste jaar	Laatste maand
Jongvolwassenen (totale groep)	94	3	0,5
Manier van werven			
Alleen via brief	98	0,8	0,2
Alleen via school	98	0,4	0,2
Alleen via social media	89	5	0,8
Geslacht			
Man	91	4	0,5
Vrouw	97	2	0,5
Leeftijd			
16 t/m 17 jaar	98	1	0,4
18 t/m 22 jaar	94	4	0,5
23 t/m 27 jaar	92	3	0,5
Opleiding (hoogst afgerond of huidig)			
Vmbo	95	3	0,2
Mbo	94	2	0,2
Havo/vwo	97	2	0,5
Hbo/universiteit	93	4	0,6
Subjectieve etniciteit			
Voelt zich alleen Nederlands	94	3	0,5
Voelt zich Nederlands en een andere nationaliteit	87	5	0,2
Voelt zich niet Nederlands	89	4	1

Tabel 4 LSD - gebruik naar achtergrondkenmerk

Paddo's	Nooit-gebruikers	Laatste jaar	Laatste maand
Jongvolwassenen (totale groep)	79	10	1
Manier van werven			
Alleen via brief	90	4	0,4
Alleen via school	96	3	1
Alleen via social media	66	16	2
Geslacht			
Man	72	14	2
Vrouw	88	6	0,9
Leeftijd			
16 t/m 17 jaar	96	3	0,3
18 t/m 22 jaar	80	12	2
23 t/m 27 jaar	72	11	1
Opleiding (hoogst afgerond of huidig)			
Vmbo	83	6	0,1
Mbo	83	7	0,5
Havo/vwo	91	6	1
Hbo/universiteit	74	12	2
Subjectieve etniciteit			
Voelt zich alleen Nederlands	79	10	1
Voelt zich Nederlands en een andere nationaliteit	76	10	1
Voelt zich niet Nederlands	84	12	5

Tabel 5 Paddo's – gebruik naar achtergrondkenmerk

2C-B	Nooit-gebruikers	Laatste jaar	Laatste maand
Jongvolwassenen (totale groep)	83	10	1
Manier van werven			
Alleen via brief	93	3	0,6
Alleen via school	95	2	0,5
Alleen via social media	72	17	2
Geslacht			
Man	78	13	2
Vrouw	88	7	0,8
Leeftijd			
16 t/m 17 jaar	97	2	0,2
18 t/m 22 jaar	83	11	1
23 t/m 27 jaar	78	12	2
Opleiding (hoogst afgerond of huidig)			
Vmbo	87	5	2
Mbo	83	9	1
Havo/vwo	95	3	1
Hbo/universiteit	80	13	2
Subjectieve etniciteit			
Voelt zich alleen Nederlands	83	10	1
Voelt zich Nederlands en een andere nationaliteit	83	10	2
Voelt zich niet Nederlands	90	5	3

Tabel 6 2C-B gebruik naar achtergrondkenmerk

Ketamine	Nooit-gebruikers	Laatste jaar	Laatste maand
Jongvolwassenen (totale groep)	78	15	6
Manier van werven			
Alleen via brief	90	5	2
Alleen via school	94	4	1
Alleen via social media	64	26	10
Geslacht			
Man	71	20	8
Vrouw	86	10	4
Leeftijd			
16 t/m 17 jaar	96	3	1
18 t/m 22 jaar	78	16	7
23 t/m 27 jaar	71	18	7
Opleiding (hoogst afgerond of huidig)			
Vmbo	80	11	3
Mbo	79	15	6
Havo/vwo	91	6	2
Hbo/universiteit	75	18	7
Subjectieve etniciteit			
Voelt zich alleen Nederlands	78	16	6
Voelt zich Nederlands en een andere nationaliteit	80	12	4
Voelt zich niet Nederlands	91	5	4

Tabel 7 Ketaminegebruik naar achtergrondkenmerk

Lachgas	Nooit-gebruikers	Laatste jaar	Laatste maand
Jongvolwassenen (totale groep)	66	11	2
Manier van werven			
Alleen via brief	78	5	0,8
Alleen via school	86	6	1
Alleen via social media	50	17	3
Geslacht			
Man	61	13	2
Vrouw	71	9	2
Leeftijd			
16 t/m 17 jaar	92	6	2
18 t/m 22 jaar	65	13	3
23 t/m 27 jaar	57	10	1
Opleiding (hoogst afgerond of huidig)			
Vmbo	71	11	3
Mbo	67	12	3
Havo/vwo	85	7	1
Hbo/universiteit	60	11	1
Subjectieve etniciteit			
Voelt zich alleen Nederlands	66	11	2
Voelt zich Nederlands en een andere nationaliteit	67	14	3
Voelt zich niet Nederlands	69	18	7

Tabel 8 Lachgasgebruik naar achtergrondkenmerk

Cocaïne	Nooit-gebruikers	Laatste jaar	Laatste maand
Jongvolwassenen (totale groep)	77	15	6
Manier van werven			
Alleen via brief	89	6	2
Alleen via school	95	4	2
Alleen via social media	63	26	11
Geslacht			
Man	71	20	8
Vrouw	84	10	4
Leeftijd			
16 t/m 17 jaar	98	2	0,7
18 t/m 22 jaar	79	15	6
23 t/m 27 jaar	67	21	9
Opleiding (hoogst afgerond of huidig)			
Vmbo	76	15	8
Mbo	76	15	8
Havo/vwo	91	6	3
Hbo/universiteit	74	18	6
Subjectieve etniciteit			
Voelt zich alleen Nederlands	77	16	6
Voelt zich Nederlands en een andere nationaliteit	78	13	6
Voelt zich niet Nederlands	92	4	3

Tabel 9 Cocaïnegebruik naar achtergrondkenmerk

Amfetamine	Nooit-gebruikers	Laatste jaar	Laatste maand
Jongvolwassenen (totale groep)	82	8	3
Manier van werven			
Alleen via brief	91	3	0,9
Alleen via school	95	3	1
Alleen via social media	71	13	5
Geslacht			
Man	77	10	3
Vrouw	87	6	3
Leeftijd			
16 t/m 17 jaar	98	1	0,7
18 t/m 22 jaar	86	8	2
23 t/m 27 jaar	72	11	5
Opleiding (hoogst afgerond of huidig)			
Vmbo	82	6	3
Mbo	82	8	4
Havo/vwo	93	3	0,8
Hbo/universiteit	79	9	3
Subjectieve etniciteit			
Voelt zich alleen Nederlands	82	8	3
Voelt zich Nederlands en een andere nationaliteit	84	8	4
Voelt zich niet Nederlands	89	3	1

Tabel 10 Amfetaminegebruik naar achtergrondkenmerk

GHB/GBL	Nooit-gebruikers	Laatste jaar	Laatste maand
Jongvolwassenen (totale groep)	94	2	0,8
Manier van werven			
Alleen via brief	97	0,5	0,1
Alleen via school	98	0,3	0,2
Alleen via social media	91	4	1
Geslacht			
Man	93	3	0,8
Vrouw	95	2	0,8
Leeftijd			
16 t/m 17 jaar	99	0,3	0,3
18 t/m 22 jaar	96	2	0,6
23 t/m 27 jaar	89	3	1
Opleiding (hoogst afgerond of huidig)			
Vmbo	92	3	1
Mbo	93	3	0,8
Havo/vwo	97	1	0,4
Hbo/universiteit	94	2	0,9
Subjectieve etniciteit			
Voelt zich alleen Nederlands	94	2	0,8
Voelt zich Nederlands en een andere nationaliteit	92	3	0,9
Voelt zich niet Nederlands	97	2	1

Tabel 11 GHB/GBL gebruik naar achtergrondkenmerk

NPS	Nooit-gebruikers	Laatste jaar	Laatste maand
Jongvolwassenen (totale groep)	82	13	7
Manier van werven			
Alleen via brief	92	5	2
Alleen via school	95	3	1
Alleen via social media	69	23	12
Geslacht			
Man	77	17	8
Vrouw	86	10	5
Leeftijd			
16 t/m 17 jaar	97	2	1
18 t/m 22 jaar	81	15	9
23 t/m 27 jaar	76	16	7
Opleiding (hoogst afgerond of huidig)			
Vmbo	87	8	5
Mbo	83	13	7
Havo/vwo	93	5	2
Hbo/universiteit	78	16	7
Subjectieve etniciteit			
Voelt zich alleen Nederlands	81	14	7
Voelt zich Nederlands en een andere nationaliteit	86	9	4
Voelt zich niet Nederlands	91	6	4

Tabel 12 Nieuwe psychoactieve stoffen (NPS) naar achtergrondkenmerk

Geneesmiddelen, niet medisch	Nooit-gebruikers	Laatste jaar	Laatste maand
Jongvolwassenen (totale groep)	88	5	2
Manier van werven			
Alleen via brief	95	2	0,5
Alleen via school	96	3	0,7
Alleen via social media	81	8	3
Geslacht			
Man	85	6	2
Vrouw	91	4	2
Leeftijd			
16 t/m 17 jaar	97	2	0,9
18 t/m 22 jaar	88	6	2
23 t/m 27 jaar	84	6	3
Opleiding (hoogst afgerond of huidig)			
Vmbo	89	2	0
Mbo	91	4	1
Havo/vwo	94	3	2
Hbo/universiteit	85	7	3
Subjectieve etniciteit			
Voelt zich alleen Nederlands	88	5	2
Voelt zich Nederlands en een andere nationaliteit	85	9	2
Voelt zich niet Nederlands	89	7	1

Tabel 13 Niet-medisch gebruik geneesmiddelen (zoals Ritalin, Concerta, Modafinil) naar achtergrondkenmerk

Heroïne	Nooit-gebruikers	Laatste jaar	Laatste maand
Jongvolwassenen (totale groep)	99	0,6	0,2

Tabel 14 Heroïnegebruik totale groep jongvolwassenen